

Realist Güç ve Çıkar Politikalarının İdealist Bir Uluslararası Düzen Perspektifiyle Törpülenmesi: Reel İdealizm

Tempering Realist Power and Interest Politics With An Idealist International Order Perspective: Real Idealism

ÖZET

Bu çalışma, uluslararası ilişkiler disiplinde realizm ve idealizm arasındaki paradigmatik kutuplaşmayı aşmak amacıyla "reel idealizm" kavramsal çerçevesini geliştirmektedir. Araştırmanın temel sorusu, realist güç ve çıkar politikalarının idealist uluslararası düzen perspektifiyle nasıl törpülenebileceği ve dönüştürülebileceğidir. Sistematik literatür taraması ve nitel içerik analizi yöntemleriyle yürütülen çalışmada, paradigmaların ontolojik varsayımları karşılaştırılmış, tematik kodlama süreciyle kavramsal sentez gerçekleştirilmiştir. Teorik çerçeve üç bileşenden oluşmaktadır: Aydınlanmış ulusal çıkar (devletlerin çıkar tanımlarını kısa vadeden uzun vadeye, ulusaldan küresele, maddi kazançlardan normatif sorumluluklara genişletmesi), güç-değer dengesi (güç kullanımının meşruiyet üretme kapasitesiyle orantılandırılması), işlevsel kurumsallaşma (kurumların etkinlik, meşruiyet ve uyarlanabilirlik ilkelerini dengelemesi). Araştırma hipotezi, uluslararası hukuk normlarının kurumsallaştırılması, çok taraflı diplomasi ve ekonomik karşılıklı bağımlılık mekanizmalarının güç politikalarını dönüştürebileceğini öne sürmektedir.

Bulgular, hipotezin yaklaşık yüzde doksan bir oranında doğrulandığını göstermektedir. Güvenlik dilemması yönetimi üç aşamalı süreçle gerçekleşmektedir: tehdit algılama (yüzde seksen yedi öznel değerlendirme), yanıt geliştirme (yüzde seksen iki stratejik hesaplama), sonuç değerlendirme (yüzde yetmiş dokuz geri besleme). Çalışma, realizmin ampirik gerçekçiliğini idealizmin normatif hedefleriyle sentezleyerek, güvenlik dilemması yönetiminden büyük güç rekabetine, kurumsal reformdan iklim yönetimine uzanan politika önerileri sunmaktadır. Araştırmanın özgünlüğü, mevcut sentez yaklaşımlarından farklı olarak güç ile değerlerin karşılıklı kurucu ilişkisini teorize etmesi ve "doğru yönlendirilmiş çok taraflılık", "normatif gerçekçilik", "uyarlanabilir kurumsallaşma" kavramlarını geliştirmesidir. Sonuç olarak, reel idealizm yaklaşımı yirmi birinci yüzyılın karmaşık uluslararası sorunlarına bütünlük çözümleri üretme potansiyeli taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Reel İdealizm, Aydınlanmış Ulusal Çıkar, Güç-Değer Dengesi, İşlevsel Kurumsallaşma, Güvenlik Dilemması, Küresel Yönetişim.

ABSTRACT

This study develops the conceptual framework of "real idealism" to transcend the paradigmatic polarization between realism and idealism in international relations discipline. The fundamental research question examines how realist power and interest politics can be tempered and transformed through an idealist international order perspective. Employing systematic literature review and qualitative content analysis methods, the study compares ontological assumptions of paradigms and achieves conceptual synthesis through thematic coding. The theoretical framework comprises three components: enlightened national interest (expanding state interest definitions from short-term to long-term, national to global, material gains to normative responsibilities), power-value balance (proportioning power use with legitimacy-generating capacity), functional institutionalization (balancing effectiveness, legitimacy, and adaptability principles in institutions). The research hypothesis proposes that institutionalizing international law norms, multilateral diplomacy, and economic interdependence mechanisms can transform power politics.

Findings confirm the hypothesis at approximately ninety-one percent. Security dilemma management occurs through a three-stage process: threat perception (eighty-seven percent subjective assessment), response development (eighty-two percent strategic calculation), outcome evaluation (seventy-nine percent feedback loop). The study synthesizes realism's empirical pragmatism with idealism's normative goals, offering policy recommendations ranging from security dilemma management to great power competition, institutional reform to climate governance. The research's originality lies in theorizing the mutually constitutive relationship between power and values, distinguishing it from existing synthesis approaches, and developing concepts of "properly directed multilateralism," "normative realism," and "adaptive institutionalization." Consequently, the real idealism approach demonstrates potential for generating integrated solutions to complex international problems of the twenty-first century.

Keywords: Real Idealism, Enlightened National Interest, Power-Value Balance, Functional Institutionalization, Security Dilemma, Global Governance.

GİRİŞ

Uluslararası ilişkiler disiplinde realist ve idealist paradigmaların çatışması, disiplinin ortaya çıkışından bu yana süregelen temel tartışma konularından biridir. Bu paradigmatik gerilim, yirminci yüzyılın başından itibaren

Sıddık Arslan ¹

How to Cite This Article

Arslan, S. (2025). "Realist Güç ve Çıkar Politikalarının İdealist Bir Uluslararası Düzen Perspektifiyle Törpülenmesi: Reel İdealizm" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:11, Issue:9; pp:1707-1729. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17215554>

Arrival: 10 August 2025

Published: 27 September 2025

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Dr., Bağımsız Araştırmacı, Erzurum, Türkiye. ORCID: 0009-0009-3169-3763

uluslararası sistemin yapısal dönüşümlerini anlamlandırma çabalarının merkezinde yer almış, Birinci Dünya Savaşı sonrası idealist umutlardan İkinci Dünya Savaşı'nın realist derslerine, Soğuk Savaş'ın iki kutuplu güç dengesi sisteminden yirmi birinci yüzyılın çok kutuplu karmaşık bağımlılıklarına kadar her dönemde kendini yeniden tanımlamıştır. Bu çalışmanın temel araştırma sorusu şudur: **"Realist güç ve çıkar politikaları, idealist bir uluslararası düzen perspektifiyle nasıl törpülenebilir ve dönüştürülebilir?"** Bu soruya yanıt arayışı, günümüz uluslararası sisteminin üç temel paradoksu etrafında şekillenmektedir: güç maksimizasyonu ile ortak çıkar optimizasyonu arasındaki gerilim, ulusal egemenlik ile küresel yönetim gereklilikleri arasındaki çelişki ve kısa vadeli güvenlik kaygıları ile uzun vadeli sürdürülebilirlik hedefleri arasındaki uyumsuzluk. Bu soru, 21. yüzyılın jeopolitik gerçeklikleri bağlamında kritik bir önem taşımaktadır; zira günümüzde bir yandan güç ve çıkar temelli realist politikaların hâkimiyetini sürdürdüğü, diğer yandan küresel sorunların çözümünde işbirliği ve kurumsal yapıların önemine işaret eden idealist perspektifin ihmal edilemeyeceği gözlemlenmektedir.

Bu araştırma sorusunun bilimsel ve toplumsal önemi, üç temel boyutta kendini göstermektedir. Birincisi, kuramsal boyutta, uluslararası ilişkiler disiplininin paradigmatik kısırdöngüsünü aşacak yeni kavramsal araçların geliştirilmesi ihtiyacıdır. İkincisi, ampirik boyutta, çağdaş uluslararası krizlerin çözümünde mevcut yaklaşımların yetersizliğinin giderek belirginleşmesidir. Üçüncüsü, normatif boyutta, daha adil, sürdürülebilir ve barışçıl bir uluslararası düzen arayışının aciliyetidir. Bu araştırma sorusunun incelenmeye değer olmasının nedeni, mevcut uluslararası sistemin karşı karşıya olduğu karmaşık sorunların çözümünde tek boyutlu paradigmatik yaklaşımların yetersizliğidir. Küreselleşmenin oluşturduğu karşılıklı bağımlılık, iklim değişikliği, terörizm, siber güvenlik tehditleri ve salgın hastalıklar gibi sınır aşan sorunlar, salt realist veya idealist yaklaşımların ötesinde, her iki paradigmanın güçlü yönlerini birleştiren sentez yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Özellikle son yıllarda yaşanan küresel krizler - COVID-19 pandemisi, iklim felaketleri, büyük güç rekabetinin yeniden alevlenmesi, demokratik değerlerin erozyonu - paradigmatik sentezin artık entelektüel bir lüks değil, pratik bir zorunluluk olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, hem teorik düzeyde eksik ve parçalı bir anlayışa hem de pratik düzeyde etkisiz ve dengesiz politika önerilerine yol açmaktadır.

Bu sorunun toplumsal, siyasal ve bilimsel bağlamı, uluslararası ilişkiler disiplininin II. Dünya Savaşı sonrasında günümüze kadar olan gelişim süreciyle yakından ilişkilidir. Disiplinin tarihsel evrimi, aslında realizm ve idealizm arasındaki diyalektik gerilimin farklı tezahürlerinin tarihidir: Carr'ın (2016) idealist ütopyacılığa yönelik eleştirisi, Morgenthau'nun (1985) güç politikası vurgusu, Keohane ve Nye'nin (2011) karmaşık karşılıklı bağımlılık teorisi, Wendt'in (1999) sosyal inşacılığı ve günümüzde ortaya çıkan post-paradigmatik yaklaşımlar, hep bu temel gerilimin farklı çözüm arayışlarını temsil etmektedir. I. Dünya Savaşı sonrasında Wilson'ın 14 ilkesi etrafında şekillenen idealist yaklaşım, II. Dünya Savaşı'nın gerçekliğiyle birlikte Carr ve Morgenthau gibi realist düşünürlerin eleştirilerine maruz kalmıştır (Arpalier, 2018: 245-258). Soğuk Savaş döneminde realizm hâkim paradigma olarak kalmış, ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte idealist temalar yeniden canlanma göstermiştir. Yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreğinde ise ne salt realizmin güç odaklı açıklamaları ne de idealizmin norm merkezli yaklaşımları, uluslararası sistemin karmaşık dinamiklerini açıklamakta yeterli olmaktadır; bu durum, **"reel idealizm"** olarak kavramsallaştırdığımız sentez yaklaşımının geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu çalışma, literatürdeki kritik bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Spesifik olarak, mevcut sentez girişimlerinin üç temel eksikliğini gidermeyi hedeflemektedir: **(1)** Kavramsal belirsizlik - mevcut sentez yaklaşımları, realizm ve idealizmi birleştirirken hangi unsurların korunacağı ve hangilerinin terk edileceği konusunda net kriterler sunmamaktadır; **(2)** Metodolojik zayıflık - sentez yaklaşımlarının ampirik olarak test edilebilir hipotezler üretme kapasitesi sınırlı kalmaktadır; **(3)** Pratik uygulanabilirlik sorunu - teorik sentezin politika yapım süreçlerine nasıl tercüme edileceği belirsizdir. Uluslararası ilişkiler literatüründe realist ve idealist paradigmaların sentezlenmesine yönelik İngiliz Okulu'nun "uluslararası toplum" kavramı (Arpalier, 2018: 248-257), liberal kurumsalcılık (Keohane, 1984: 114-226) ve sosyal inşacılık (Wendt, 1999) gibi çeşitli girişimler bulunmakla birlikte, doğrudan "reel idealizm" kavramı etrafında sistematik bir teorik çerçeve oluşturma çabası sınırlı kalmıştır. Bu çalışma, önceki araştırmalardan farklı olarak, spesifik olarak realist güç politikalarının idealist bir perspektifle nasıl aktif bir şekilde dönüştürülebileceğine odaklanmaktadır.

Araştırmanın temel varsayımı, uluslararası ilişkilerin sadece güç mücadelesine veya salt normatif ilkelere indirgenemeyecek kadar karmaşık olduğu kabulüne dayanmaktadır. Bu varsayım, **üç alt varsayım**la desteklenmektedir: **(1)** Güç ve değerler karşılıklı olarak birbirini şekillendirir - güç kullanımı normatif bağlamdan bağımsız değildir ve normlar güç ilişkileri içinde anlam kazanır; **(2)** Ulusal çıkar ve küresel çıkar uzun vadede örtüşme eğilimindedir - kısa vadeli dar ulusal çıkar hesapları, uzun vadede devletlerin kendilerine zarar verebilir; **(3)** Kurumsal mekanizmalar hem güç mücadelesinin arenası hem de işbirliğinin platformu olarak ikili işlev görür. Bu varsayım çerçevesinde çalışmanın hipotezi şudur: **"Realist güç ve çıkar politikaları, uluslararası hukuk normlarının kurumsallaştırılması, çok taraflı diplomasi ve ekonomik karşılıklı bağımlılık mekanizmaları"**

aracılığıyla idealist bir uluslararası düzen perspektifiyle törpülenebilir; bu da hem teorik tutarlılığa hem pratik uygulanabilirliğe sahip alternatif bir yaklaşım sunar." Bu hipotez, "reel idealizm" olarak kavramsallaştırılan sentez yaklaşımın, *aydınlanmış ulusal çıkar, güç-değer dengesi* ve *işlevsel kurumsallaşma* gibi kavramsal araçlarla test edilecektir.

Çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturan "reel idealizm" yaklaşımı, üç temel bileşen üzerine inşa edilmektedir. "Aydınlanmış ulusal çıkar" kavramı, devletlerin çıkarlarını yalnızca dar ve kısa vadeli güç maksimizasyonu olarak değil, uzun vadeli sürdürülebilirlik, karşılıklı bağımlılık ve ortak sorun çözümü perspektifinde yeniden tanımlamalarını öngörmektedir. "Güç-değer dengesi" kavramı, güç kullanımının normatif sınırlamalar ve kurumsal mekanizmalar tarafından şekillendirilmesi gerektiğini, ancak bu sınırlamaların güç gerçekliğini göz ardı etmemesi gerektiğini savunmaktadır. "İşlevsel kurumsallaşma" kavramı ise uluslararası kurumların hem güç mücadelesinin gerçekliğini hem de işbirliği idealini dengeleyecek şekilde tasarlanması ve işletilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Araştırma, Soğuk Savaş sonrası dönemde, özellikle 2000'li yıllardan günümüze kadar olan tarihsel bağlamda yapılmaktadır. Bu dönem, küreselleşmenin hız kazandığı, karşılıklı bağımlılığın arttığı ve uluslararası kurumların rolünün genişlediği; ancak aynı zamanda büyük güç rekabetinin yeniden canlandığı, jeopolitik gerilimlerin tırmandığı ve liberal uluslararası düzenin sorgulandığı çelişkili bir dönemi kapsamaktadır. Bu tarihsel kesit, reel idealizm yaklaşımının geliştirilmesi için kritik bir laboratuvar sunmaktadır; çünkü hem Fukuyama'nın (1992) "tarihin sonu" tezinin çöküşünü hem de Huntington'ın (1993) "medeniyetler çatışması" öngörüsünün sınırlılıklarını gözlemlene imkânı vermektedir.

Bu çalışmanın genel amacı, uluslararası ilişkilerde realist ve idealist paradigmaların teorik ve pratik düzeydeki gerilimini aşmak üzere "reel idealizm" olarak adlandırılan alternatif bir sentez yaklaşımın kavramsal çerçevesini ortaya koymaktır. **Özel hedefleri ise:** (1) realist ve idealist paradigmaların güçlü ve zayıf yönlerini sistematik olarak analiz etmek, (2) reel idealizmin kavramsal bileşenlerini tanımlamak, (3) bu yaklaşımın spesifik politika alanlarındaki uygulanabilirliğini değerlendirmektir. Bu hedeflere ulaşmak için, sistematik literatür taraması ve nitel içerik analizi (Metin & Ünal, 2022: 275-291) yöntemi kullanılarak yeteri derecede temel kaynak incelenmiş, paradigmaların ontolojik ve epistemolojik varsayımları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiş ve sentez imkânları değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın hedef kitlesi, uluslararası ilişkiler teorisyenleri, dış politika analistleri, diplomatlar, küresel yönetim alanında çalışan uygulayıcılar ve politika yapıcılarını kapsamaktadır. Araştırmanın sonuçları, hem akademik çevrelere kuramsal katkı sunacak hem de karar alıcılara pragmatik politika önerileri sağlayacaktır. Özellikle Birleşmiş Milletler reformu, küresel iklim yönetişimi, büyük güç rekabetinin yönetimi ve uluslararası ekonomik düzenin yeniden yapılandırılması gibi güncel politika tartışmalarına doğrudan katkı sunması hedeflenmektedir.

Bu sorunun çözülmesi, uluslararası ilişkiler disiplininde paradigmatic çeşitliliği artırarak, günümüzün karmaşık küresel sorunlarına daha bütünsel yaklaşımlar geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Özellikle COVID-19 pandemisinin ortaya koyduğu küresel yönetim açıkları, iklim değişikliğinin aciliyet kazanan tehdidi ve siber alanın güvenlik dinamiklerini dönüştürücü etkisi, sentez yaklaşımların önemini daha da belirgin hale getirmektedir.

İnceleme, Yapısalcı Realizm (Structural Realism) (Waltz, 1979) ve Güç Geçiş Teorisi'nin (Power Transition Theory) (Organski & Kugler, 1980) bütünleştirilmesinden hareketle kuramsal bir çerçeveye oturtulmaktadır. Yapısal realizm, uluslararası sistemin anarşik yapısının devlet davranışlarını şekillendirdiğini savunurken; güç geçiş teorisi, hegemonik düzenin dinamik dönüşümlerine odaklanmaktadır; reel idealizm ise bu iki yaklaşımı, normlar ve kurumların dönüştürücü potansiyelini de hesaba katarak genişletmektedir. Bu teorik çerçeve, güç dağılımının uluslararası sistemdeki belirleyiciliğini kabul ederken, norm ve kurumların bu güç dinamiklerini şekillendirme potansiyelini de dikkate almaktadır. Araştırma, karşılaştırmalı vaka analizi yöntemiyle, hem tümevarım hem de tümdengelim yaklaşımlarını (Woiceshyn & Daellenbach, 2018: 2-22) bir arada kullanan nitel içerik analizine dayanacaktır.

Bu çalışmanın disiplinler arası yönü; siyasal bilimler, uluslararası hukuk, ekonomi politik ve sosyoloji alanlarıyla kesişmektedir. Özellikle kurumsal iktisat, norm sosyolojisi ve uluslararası örgütler çalışmaları ile güçlü bağlantıları bulunmaktadır. Ayrıca karmaşıklık teorisi, sistem dinamikleri ve ağ analizleri gibi yeni metodolojik yaklaşımlardan da yararlanılarak, uluslararası ilişkilerin çok katmanlı doğası daha kapsamlı bir şekilde analiz edilmektedir.

Literatürde bu konuya yönelik güncel tartışmalar (Hurd, 2021: 12-276), liberal uluslararası düzenin krizi, büyük güç rekabetinin geri dönüşü ve küresel yönetim mekanizmalarının etkinliği etrafında yoğunlaşmaktadır. Bu tartışmalar, mevcut paradigmatic yaklaşımların sınırlılığını ve yeni sentez arayışlarının gerekliliğini ortaya

koymaktadır. Özellikle Çin'in yükselişi, Batı'nın göreceli gerilemesi, teknolojik dönüşümün jeopolitik etkileri ve küresel güney ülkelerinin artan sesi, paradigmatik yenilenmeyi zorunlu kılmaktadır.

Araştırma konusunun güncelliği, çağdaş uluslararası sistemin karşı karşıya olduğu yeni tip güvenlik tehditleri, küresel yönetim krizleri ve teknolojik dönüşümün uluslararası ilişkilere etkisinden kaynaklanmaktadır. Özellikle siber güvenlik, yapay zekâ ve biyoteknoloji gibi alanlarda ortaya çıkan yeni dinamikler, geleneksel paradigmatik ayrımları bulanıklaştırmaktadır. Bu teknolojik dönüşümler, hem güç kavramının yeniden tanımlanmasını hem de işbirliği mekanizmalarının güncellenmesini gerektirmekte, reel idealizm yaklaşımının sunduğu sentez çerçevesini daha da değerli kılmaktadır.

Özetle, bu çalışma "realist güç ve çıkar politikalarının idealist bir uluslararası düzen perspektifiyle nasıl törpülenebileceği" temel sorusuna, "reel idealizm" olarak kavramsallaştırılan özgün bir sentez yaklaşımıyla yanıt aramaktadır. Çalışmanın test ettiği hipotez, uluslararası hukuk normlarının kurumsallaştırılması, çok taraflı diplomasi ve ekonomik karşılıklı bağımlılık mekanizmalarının, güç politikalarını dönüştürebileceği ve hem teorik tutarlılığa hem de pratik uygulanabilirliğe sahip alternatif bir yaklaşım sunabileceğidir. Beklenen katkılar arasında: **(1)** uluslararası ilişkiler teorisinde paradigmatik kısır döngüyü aşacak yeni kavramsal araçların geliştirilmesi; **(2)** güncel küresel krizlerin çözümünde kullanılabilecek pragmatik politika önerilerinin sunulması; **(3)** akademik teori ile diplomatik pratik arasında köprü kurulması; **(4)** daha adil, sürdürülebilir ve barışçıl bir uluslararası düzen vizyonunun geliştirilmesi yer almaktadır.

Makalenin yapısı şu şekilde organize edilmiştir: İkinci bölümde realist ve idealist paradigmalardan sentezlenmesine yönelik mevcut literatür sistematik olarak incelenmekte; üçüncü bölümde reel idealizmin teorik çerçevesi ve kavramsal bileşenleri sunulmakta; dördüncü bölümde araştırma yöntemi açıklanmakta; beşinci bölümde bulgular değerlendirilmekte; altıncı bölümde tartışma yürütülmekte ve sonuç bölümünde ise çalışmanın temel katkıları, sınırlılıkları ve gelecek araştırma önerileri sunulmaktadır. Bu yapı, okuyucunun reel idealizm kavramının kavramsal gelişiminden pratik uygulamalarına kadar olan süreci sistematik ve anlaşılır bir şekilde takip edebilmesini sağlamaktadır.

LİTERATÜR TARAMASI

Uluslararası ilişkiler disiplininde gerçekçilik ve ülkücülük arasındaki kuramsal tartışma, disiplinin kuruluşundan günümüze kadar süregelen temel kuramsal gerilimlerden birini oluşturmaktadır (Avcı & Arslantaş, 2025: 158-176; Rumelili & Adısonmez, 2020: 24-39). Bu kuramsal gerilim, yalnızca akademik bir tartışma olmaktan öte, yirminci yüzyılın başından itibaren uluslararası dizgenin (sistemin) yapısal dönüşümlerini anlamlandırma çabalarının merkezinde yer almış; Birinci Dünya Savaşı sonrası ülkücü umutlardan İkinci Dünya Savaşı'nın gerçekçi derslerine, Soğuk Savaş'ın iki kutuplu güç dengesi sisteminden yirmi birinci yüzyılın çok kutuplu karmaşık bağımlılıklarına kadar her dönemde kendini yeniden tanımlamıştır. Bu tartışmanın kökenleri Birinci Dünya Savaşı sonrasında Wilson'ın 14 ilkesi etrafında şekillenen ülkücü yaklaşıma kadar uzanmakta, İkinci Dünya Savaşı'nın gerçekliğiyle birlikte Carr ve Morgenthau gibi gerçekçi düşünürlerin sistemsal eleştirilerine maruz kalmaktadır (Arpalier, 2018: 245-256; Sterling-Folker, 2022: 73-91). Carr (2016: 75-189), klasik eseri "Yirmi Yıl Krizi"nde ülkücülüğü "ütopyacılık" olarak nitelendirmiş ve uluslararası siyasetin "olması gereken" değil "olan" üzerinden çözümlenmesi gerektiğini savunmuştur. Bu eleştiri, disiplinin ilk büyük kuramsal dönüşümünün temelini atmış ve gerçekçiliğin akademik üstünlük kurmasının yolunu açmıştır; ancak Carr'ın bu yaklaşımı, aynı zamanda güç siyasalarının ahlaki boyutunu göz ardı etme tehlikesini de beraberinde getirmiş, "olan" ile "olması gereken" arasındaki diyalektik ilişkinin kuramsal düzeyde yeniden kurulması gereksinimini doğurmuştur. Morgenthau ise güç siyasalarını uluslararası ilişkilerin merkezine yerleştirerek, gerçekçi kuramın disiplin içindeki üstünlüğünü pekiştirmiştir (Morgenthau, 1985; Hurd, 2021: 105-193; Held & Roger, 2013).

Soğuk Savaş döneminde gerçekçi kuram baskın yaklaşım olarak kalırken, güvenlik ikilemi ve güç dengesi kuramları uluslararası ilişkiler çözümlemesinin temel araçları durumuna gelmiştir. Bu dönemde gerçekçiliğin yapısal gerçekçilik ve yeni gerçekçilik gibi gelişmiş türleri ortaya çıkmış, Waltz'ın (1979) yapısal realizm (dizge) kuramı ile kuramın kuramsal altyapısı güçlendirilmiştir; Waltz'ın yapısal gerçekçiliği, uluslararası sistemin (dizgenin) anarşik yapısının devlet davranışlarını belirleyen temel etmen olduğunu savunarak, birim düzeyindeki farklılıkları göz ardı etmiş, bu durum gerçekçiliğin açıklayıcı gücünü artırırken, aynı zamanda içsel dinamiklerin ve kimlik etmenlerinin etkisini yok sayma eleştirilerine yol açmıştır. Ancak 1990'ların başında Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte ülkücü temalar yeniden canlanma göstermiştir. Fukuyama'nın "Tarihin Sonu" savı (Fukuyama, 1992; Acharya, 2008: 140-182; Delmas & Aas, 2018: 1-20), özgürlükçü demokratik değerlerin nihai zaferini ilan ederken, ülkücü kuramın önemli bir dışavurumu olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu sav, Batı merkezli bir evrenselcilik anlayışını yansıtmaması ve farklı uygarlık deneyimlerini göz ardı etmesi nedeniyle eleştirilmiş, küresel güneynin yükselişi ve Çin'in ekonomik dönüşümü gibi gelişmeler karşısında geçerliliğini yitirmiştir. Buna karşılık

Huntington'ın "Medeniyetler Çatışması" savı ise gerçekçi kuramın çatışmacı unsurlarını yeni bir bağlamda yeniden biçimlendirmiştir (Huntington, 1993: 22-49; Walt, 2018: 50-177; Zakaria, 2021: 123-218).

Özgürlükçü kurumsalcılık, gerçekçilik ve ülkücülük arasındaki gerilimi aşmaya yönelik en sistemsel kuramsal girişimlerden birini temsil etmektedir. Keohane (1984: 109-186), bu çerçevede gerçekçi kuramın temel varsayımlarını kabul ederken (anarşi, devlet merkezlilik, ussal aktör modeli), kurumların işbirliğini kolaylaştırıcı rolüne vurgu yaparak ülkücü bir bakış açısı sunmuştur. Keohane'in "Hegemonya Sonrası" adlı çalışması, yeni gerçekçilik ve yeni özgürlükçülük arasında köprü kurma girişimi olarak değerlendirilmiş ve karmaşık karşılıklı bağımlılık kuramının gelişiminde belirleyici rol oynamıştır (Keohane, 1984: 52-181; Mansfield & Rudra, 2021: 5-36); bu yaklaşım, mutlak kazançların göreceli kazançlar kadar önemli olabileceğini, kurumların belirsizliği azaltarak işlem maliyetlerini düşürdüğünü ve böylece işbirliğini kolaylaştırdığını göstermiştir. Bu yaklaşım, özellikle ekonomik alandaki işbirliği potansiyelini vurgularken, güvenlik alanındaki gerçekçi dinamikleri kısmen göz ardı etme eğilimi göstermiştir. Mansfield & Rudra, (2021: 5-36) özgürlükçü kurumsalcılığın kuramsal çerçevesini inceleyerek, kurumların uluslararası işbirliği ve çatışma dinamiklerini nasıl etkilediğini araştırmış; ancak bu kurumların güç dengesizliklerini yeterince dikkate almadığını, büyük güçlerin kurumları kendi çıkarları doğrultusunda araçsallaştırabildiğini ve kurumsal etkinliğin güç dağılımından bağımsız değerlendirilemeyeceğini eleştirmişlerdir.

İngiliz Okulu'nun "uluslararası toplum" kavramı, sentez (bireşim) arayışlarında öncü bir rol oynamıştır. Bull'un (2012: 45-168) "Anarşik Toplum" kavramı, uluslararası sistemin hem Hobbesçu bir savaş durumu hem de Grotiusçu bir toplumsal düzen içerdiğini savunarak, gerçekçi ve ülkücü unsurları özgün bir biçimde birleştirmiştir (Yalvaç, 2013: 4-21). Bull'un bu yaklaşımı, uluslararası sistemin üç farklı geleneği (gerçekçi/Hobbesçu, ussal/Grotiusçu ve devrimci/Kantçı) aynı anda barındırabileceğini göstermiş, devletlerin hem güç mücadelesi içinde olduklarını hem de ortak kurallar ve kurumlar aracılığıyla bir toplum oluşturduklarını ortaya koymuştur. Watson (2009: 128-245), uluslararası toplumun tarihsel evrimini inceleyerek, güç dengesi ile düzenleyici düzenin eş zamanlı işleyişini göstermiş ve devletlerin hem çıkar hesapları hem de ortak düzenleyici ilkeler çerçevesinde hareket ettiğini ortaya koymuştur. Arpalier (2018: 247-258), İngiliz Okulu'nun kuramsal katkılarını ve uluslararası toplum kavramını ayrıntılı bir biçimde inceleyerek, bu yaklaşımın çağdaş uluslararası ilişkiler çözümlemesindeki geçerliliğini ve sınırlılıklarını değerlendirmiştir. Buzan ve Lawson (2021: 76-197), İngiliz Okulu'nun güncel biçimlerini geliştirerek, küresel dönüşüm süreçlerini açıklamak için kullanmış ve bu yaklaşımın devinimsel (dinamik, hareketli, süreç odaklı) karakterini vurgulamışlardır; ancak İngiliz Okulu'nun Avrupa merkezli tarihsel anlatısı ve Batı dışı deneyimleri yeterince kapsamaması eleştirileri devam etmektedir.

Toplumsal inşacılık, 1990'lardan başlayarak gerçekçilik ve ülkücülük arasındaki sentez arayışlarına bilgi kuramsal açıdan farklı bir boyut kazandırmıştır. Onuf (2012: 56-188), "İnşa Ettiğimiz Dünya" adlı çalışmada, uluslararası ilişkilerin toplumsal olarak inşa edilmiş karakterini vurgulayarak, maddi gerçeklikler ile düşünsel etmenlerin karmaşık etkileşimine dikkat çekmiştir. Onufun yaklaşımı, kuralların (düzenleyici, yönlendirici ve kurucu) hem aktör kimliklerini hem de davranışlarını biçimlendirdiğini, böylece yapı-fail sorununa özgün bir çözüm sunduğunu göstermiştir. Finnemore (1996: 38-112), düzenleyici ilkelerin devlet davranışlarını biçimlendirmedeki rolünü deneysel olarak inceleyerek, ulusal çıkarların toplumsal bir bağlamda nasıl oluştuğunu ve değiştiğini göstermiştir. Katzenstein (1996: 112-239), ulusal güvenlik kültürünün düzenleyici ilkeler ve kimlikler tarafından biçimlendirildiğini ortaya koyarak, güvenlik siyasalarının yalnızca maddi tehditlere değil, aynı zamanda kimlik algılarına da bağlı olduğunu kanıtlamıştır. Burr (2015: 87-204), toplumsal inşacılığın bilgi kuramsal temellerini inceleyerek, gerçekliğin toplumsal olarak inşa edilme süreçlerini kuramsal bir çerçeveye oturtmuş ve bu yaklaşımın uluslararası ilişkilerdeki uygulanabilirliğini tartışmıştır; ancak inşacılığın maddi güç etmenlerini yeterince dikkate almaması ve devletlerin stratejik hesaplarını açıklamada yetersiz kalması eleştirileri sürmektedir. Dunne ve Reus-Smit (2017: 106-295) ise inşacılığın küresel toplum anlayışını geliştirerek, hem gerçekçi hem de ülkücü unsurları içeren melez bir yaklaşım sunmuşlar, ancak bu yaklaşımın güç dinamiklerini yeterince dikkate almadığı eleştirisi de almıştır.

Karşılıklı bağımlılık kuramı (Keohane, 1984; Keohane & Nye, 2011), gerçekçilik ve ülkücülük arasındaki gerilimi ekonomik boyutta aşmaya yönelik önemli katkılar sunmuştur; bu kuram, devletler arasındaki ekonomik, toplumsal ve çevresel bağlantıların yoğunlaşmasının, geleneksel güç siyasalarını dönüştürdüğünü ve işbirliği için yeni güdüler yarattığını savunmuştur. Gilpin ve Gilpin (2001: 62-185), küresel siyasal ekonomi çözümlemesi çerçevesinde ekonomik karşılıklı bağımlılık ile güç siyasalarının kesişimini inceleyerek, ekonomik ilişkilerin güvenlik dinamiklerini nasıl etkilediğini göstermişlerdir. Oatley (2018: 143-268), uluslararası siyasal ekonomi bakış açısından karşılıklı bağımlılığın güvenlik ve ekonomi alanlarındaki etkilerini çözümlemiş ve bu bağımlılığın hem işbirliği olanakları hem de yeni çatışma dinamikleri oluşturduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmalar, ekonomik bağımlılıkların devletlerin dış siyasa davranışlarını nasıl biçimlendirdiğini ve güç dengelerini nasıl etkilediğini

göstererek gerçekçi güç siyasaları ile özgürlükçü ekonomik işbirliği arasındaki karmaşık ilişkiyi ortaya koymuştur; özellikle ticaret-barış ilişkisinin doğrusal olmadığı, asimetrik bağımlılıkların yeni güç araçları yarattığı ve ekonomik karşılıklı bağımlılığın krizlerde silaha dönüşebildiği gösterilmiştir.

Nye'in (2011: 56-178) "yumuşak güç" ve "akıllı güç" kavramları, güç anlayışını genişleterek gerçekçilik ve ülkücülük arasındaki sentez arayışlarına belirleyici bir katkı sunmuştur. Yumuşak güç, bir devletin kültürel, düşünsel ve değerler sistemine (dizgesine) dayalı çekiciliğini anlatırken; akıllı güç ise sert güç ve yumuşak güç unsurlarının stratejik bir birleşimini anlatmaktadır (Onuf, 2012: 61-184; O'Neill, 2017: 102-238); bu kavramlar, güç kullanımının yalnızca zorlama veya ödüllendirme değil, aynı zamanda çekicilik ve meşruiyet üretme boyutlarını da içerdiğini göstermiştir. Bu kavramlar, geleneksel gerçekçi güç anlayışını genişleterek, ülkücü değerlerin de güç kaynağı olabileceğini göstermiştir. Allison ve Blackwill (2020: 85-173), büyük güç ilişkilerini incelerken, güç ve değer dengesinin uygulamada nasıl işlediğini göstermişler ve bu dengenin sürdürülebilir uluslararası düzen için belirleyici olduğunu vurgulamışlardır. Zakaria (2021: 105-193), salgın sonrası dünya düzenini çözümlerken, güç siyasaları ile işbirliği düzeneklerinin karşılıklı etkileşimini ortaya koymuş ve küresel krizlerin bu etkileşimi nasıl dönüştürdüğünü incelemiştir; özellikle salgın deneyiminin, hem ulusal egemenlik ve öz yeterlilik vurgusunu güçlendirdiğini hem de küresel işbirliği gereksinimini belirginleştirdiğini göstermiştir.

Cox ve Schechter (2002: 41-168), eleştirel kuram bakış açısından güç, ahlak ve uygarlık kavramlarını yeniden değerlendirerek gerçekçilik ve ülkücülük arasındaki diyalektiğe Gramsciyan bir boyut kazandırmışlardır. Bu yaklaşım, üstünlüğün yalnızca askeri ve ekonomik güce değil, aynı zamanda düşünsel ve kültürel unsurlara da dayandığını göstererek, gerçekçi güç anlayışını genişletmiştir; Cox'un "sorun çözücü kuram" ile "eleştirel kuram" ayrımı, gerçekçiliğin var olan düzeni meşrulaştırma eğilimine karşı, dönüştürücü potansiyeli olan kuramsal yaklaşımların önemini vurgulamıştır. Acharya (2018: 92-197), Amerikan dünya düzeninin sonu savında, güç geçişlerinin düzenleyici boyutunu incelemiş ve çok kutuplu bir dünyada güç ile düzenleyici ilkelerin etkileşiminin nasıl değiştiğini çözümlemiştir. Weiss & Wilkinson (2019), küresel yönetişimin yeniden düşünülmesi gerektiğini savunarak, var olan kurumsal yapıların hem güç dengelerini hem de düzenleyici amaçları dikkate alacak biçimde yenilenmesini önermişler ve bu yenilenmenin zorlukları ile olanaklarını değerlendirmişlerdir. Hurd (2021: 19-237), uluslararası örgütlerin siyasa, hukuk ve uygulama boyutlarını inceleyerek, bu kurumların hem gerçekçi hem de ülkücü unsurları içerdiğini ve bu ikiliğin kurumsal etkinlik üzerindeki etkilerini göstermiştir.

Güvenlik çalışmaları alanında, güvenlik kavramının genişletilmesi ve derinleştirilmesi tartışmaları kuramsal bireşim (sentez) arayışlarına yeni boyutlar kazandırmıştır; Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme kuramı, Paris Okulu'nun güvenlik uygulamaları yaklaşımı ve Aberystwyth Okulu'nun özgürleştirici güvenlik anlayışı, geleneksel devlet merkezli güvenlik yaklaşımlarını sorgulamıştır. Jervis (2017: 67-189), güvenlik ikilemi sorununu yeniden ele alarak, devletlerin düşünme biçimlerinin ve algılarının güvenlik siyasalarını nasıl biçimlendirdiğini incelemiş ve usallığın sınırları ile anarşinin yükü kavramları üzerinden güvenlik ikileminin aşılmasında hem yapısal hem de algısal etmenlerin rolünü vurgulamıştır. O'Neill (2017: 47-195), güven kavramını uluslararası ilişkiler bağlamında inceleyerek, güven inşasının hem gerçekçi kaygıları hem de ülkücü amaçları dengeleyebileceğini göstermiş ve bunalım durumlarında güvenin önemi üzerinde durmuştur. Bilgin (2020: 78-146), geleneksel güvenlik anlayışının ötesine geçerek insan güvenliği, çevresel güvenlik ve siber güvenlik gibi alanlarda yeni güvenlik kuramlarını incelemiş ve bu kuramların hem gerçekçi hem de ülkücü unsurları nasıl birleştirdiğini çözümlemiştir. Çifçi (2024: 144-166) uluslararası güvenlik stratejilerini çözümlerken, hem geleneksel güvenlik kaygılarını hem de yeni güvenlik yaklaşımlarını dikkate alan bütüncül bir bakış açısı sunmuş ve güvenlik siyasalarının çok boyutlu karakterini vurgulamıştır.

Gerçek ülkücülük kavramının doğrudan kuramsal temellerini ele alan sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Delmas & Aas (2018: 1-20), "gerçekçi ülkücülük" kavramını felsefi bağlamda ele alarak gerçekçi ve ülkücü geleneklerin sentezini savunmuş, salt ülkücülüğün ve salt gerçekçiliğin sınırlılıklarını göstererek her iki yaklaşımın güçlü yönlerini birleştiren bir bakış açısı önermiştir. Duffy (2020: 1-11), bütünlük kuram çerçevesinde gerçekçilik ve ülkücülüğün sentezini savunarak, bu iki yaklaşımın birbirini dışlamak yerine tamamlayabileceğini göstermiş ve kuramsal ikilikçiliğin aşılması için yöntem bilimsel öneriler sunmuştur; Duffyn'in dördümlü model yaklaşımı, hem öznel hem nesnel, hem bireysel hem toplumsal boyutları kapsayan bütünsel bir çerçeve sunarak, gerçekçilik-ülkücülük ikiliğini aşma potansiyeli taşımaktadır. Kristensen ve Wæver'in (2024: 573-606), gerçek ülkücülüğün felsefi temellerini varlık bilimsel açıdan incelerken, bu yaklaşımın hem maddeci hem de ülkücü unsurları içermesinin bilgi kuramsal olanaklarını tartışmıştır. Bu çalışmalar, gerçek ülkücülük kavramının felsefi temellerini oluşturarak uluslararası ilişkiler disiplini içindeki uygulanabilirliğine zemin hazırlamış, ancak bu kavramın sistemsal (dizgesel) bir uluslararası ilişkiler kuramı olarak geliştirilmesi konusunda sınırlı kalmıştır; bu durum, mevcut çalışmanın kuramsal boşluğu doldurma potansiyelini ve özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

Türkiye bakış açısından yapılan çalışmalar da kuramsal tartışmalara özgün katkılar sunmaktadır; özellikle Türkiye'nin jeopolitik konumu, Doğu ile Batı arasındaki köprü rolü ve çok boyutlu dış siyasa yaklaşımı, gerçekçilik ve ülkücülük sentezi için zengin deneysel veriler sağlamaktadır. Öniş & Uluyol (2024: 5-22), büyük güç rekabeti ve Türkiye'nin konumu çalışmasında, orta büyüklükteki güçlerin dış siyasa stratejilerinde hem gerçekçi güç dengesi hesaplarını hem de düzenleyici öncelikleri nasıl dengeleyebileceklerini incelemiş ve aydınlanmış ulusal çıkar kavramını Türkiye özelinde çözümlemiştir. Jordana (2024: 1-16), uluslararası örgütler ve küresel yönetim çalışmasında, uluslararası kurumların hem güç dengelerini yansıtan hem de düzenleyici değerleri pekiştiren ikili karakterini ortaya koymuş ve bu kurumların yenilenme gereksinimlerini değerlendirmiştir. Seo (2023: 3-43), uluslararası hukuk çalışmasında, hukuki düzenleyici ilkelerin oluşumu ve uygulanmasında güç ilişkilerinin rolünü incelemiş ve güç-değer dengesi kavramını hukuki bağlamda tartışmıştır. Rickard (2024: 1-21), uluslararası görüşmeler ve diplomasi çalışmasında, diplomatik süreçlerde hem stratejik çıkarların korunması hem de ortak düzenleyici ilkelerin geliştirilmesi arasındaki dengeyi incelemiş ve işlevsel kurumsallaşma kavramına uygulamalı örnekler sunmuştur.

Tokatlı, (2023: 903-929), Soğuk Savaş sonrası dünya düzenini incelerken, hem güç dengelerindeki değişimleri hem de düzenleyici düzenin dönüşümünü çözümlemiş ve bu iki boyutun etkileşiminin uluslararası sistemin geleceği için önemini vurgulamıştır. Krieg (2025: 892-900), Ortadoğu siyasetini çatışma ve işbirliği dinamikleri çerçevesinde değerlendirerek, bölgesel güç mücadelelerinin düzenleyici boyutunu ortaya koymuş ve gerçekçi güç dengesi ile ülkücü barış inşası arasındaki gerilimi çözümlemiştir; Ortadoğu deneyimi, güç siyasalarının kimlik, mezhep ve düşünsel etmenlerle iç içe geçtiği karmaşık bir örnek sunmaktadır. Atatorun (2023: 107-122), uluslararası ilişkilerde ahlak ve düzenleyici ilkeler üzerine yaptığı çalışmada, düzenleyici ilke oluşum süreçlerinin güç ilişkileriyle etkileşimini incelemiş ve ahlaki değerlerin uygulamada uygulanabilirliğini sorgulamıştır. Eminoglu ve Köse (2022: 204-220) çatışma çözümü ve barış inşası süreçlerini incelerken, hem yapısal etmenlerin hem de düzenleyici değerlerin rolünü vurgulamış ve sürdürülebilir barış için gerçekçi güvenlik kaygıları ile ülkücü barış amaçlarını birleştiren yaklaşımlar önermiştir.

Yöntem bilimsel açıdan incelendiğinde, yazındaki çalışmaların büyük çoğunluğu nitel araştırma yöntemlerini kullanmakta, özellikle örnek olay incelemesi, karşılaştırmalı çözümleme ve tarihsel çözümleme yöntemleri tercih edilmektedir; bu yöntemsel tercih, uluslararası ilişkilerin karmaşık ve bağlama duyarlı doğasıyla uyumludur. Nicel çalışmalar ise daha çok özgürlükçü kurumsalcılık ve karşılıklı bağımlılık kuramı bağlamında yapılmış, büyük veri kümeleri kullanılarak uluslararası işbirliği ve çatışma dinamikleri çözümlenmiştir. Ancak, gerçekçilik ve ülkücülük sentezi konusunda sistemsel nicel çalışmaların azlığı dikkat çekicidir; bu durum, karma yöntem araştırmalarının önemini artırmakta ve gelecek çalışmalar için yöntem bilimsel bir öncelik oluşturmaktadır. Varel & Kartal, (2025: 2-47), nitel araştırma yöntemlerinden içerik çözümlemesinin uluslararası ilişkiler çalışmalarındaki uygulanabilirliğini incelemiş ve kuramsal çözümleme için uygun yöntem bilimsel çerçeveler önermiştir.

Coğrafi ve kültürel çeşitlilik açısından değerlendirildiğinde, yazının ağırlıklı olarak Batı merkezli bir karakter taşıdığı görülmektedir; bu durum, evrensel geçerliliği olan kuramların geliştirilmesinde önemli bir sınırlılık oluşturmaktadır. Acharya (2008: 132-178), bu duruma dikkat çekerek üstünlük kurmayan uluslararası ilişkiler kuramlarının geliştirilmesi gerektiğini savunmuş ve Asya-Pasifik bölgesinden örneklerle seçenek yaklaşımlar önermiştir. Ancak, gerçek ülkücülük kavramının farklı kültürel ve coğrafi bağlamlardaki uygulanabilirliği konusunda yapılan çalışmalar yetersizdir; Afrika'nın Ubuntu felsefesi ("*Ben, biz olduğumuz için varım*" anlayışıyla, bireyin değerini toplulukla olan karşılıklı bağlılık ve dayanışmadan alan Afrika felsefesidi), Asya'nın uyum vurgusu, İslam dünyasının adalet anlayışı ve Latin Amerika'nın dayanışma geleneği gibi Batı dışı düşünce geleneklerinin kuramsal tartışmalara katkısı sınırlı kalmıştır.

Var olan yazın değerlendirildiğinde, gerçekçilik ve ülkücülük arasındaki gerilimi aşmaya yönelik çeşitli kuramsal girişimlerin varlığı görülmektedir. İngiliz Okulu'nun "uluslararası toplum" kavramı, özgürlükçü kurumsalcılığın "karmaşık karşılıklı bağımlılık" kuramı, toplumsal inşacılığın düzenleyici ilke odaklı yaklaşımları ve çeşitli melez kuramlar önemli katkılar sunmakla birlikte, gerçekçi güç siyasalarının ülkücü bir bakış açısıyla nasıl sistemsel olarak törpülenebileceği konusunda bütünsel bir kuramsal çerçeve sunmaktan uzak kalmıştır; mevcut yaklaşımlar ya gerçekçiliğin güç vurgusunu zayıflatmakta ya da ülkücülüğün değer odaklılığını göz ardı etmektedir. Özellikle "gerçek ülkücülük" kavramı etrafında sistemsel bir kuramsal çerçeve oluşturma çabası yazında sınırlı kalmış; bu kavramın uluslararası ilişkiler kuramı olarak geliştirilmesi ve güncel sorunlara uygulanması konusunda önemli bir boşluk bulunmaktadır. Bu boşluk, günümüzün karmaşık uluslararası sorunları karşısında daha bütünsel ve uygulanabilir yaklaşımlara duyulan gereksinimi artırmakta ve gerçek ülkücü bakış açısının sistemsel bir biçimde geliştirilmesini gerekli kılmaktadır; özellikle küreselleşme, iklim değişikliği, siber güvenlik tehditleri ve salgın hastalıklar gibi sınır aşan sorunların çözümü, salt gerçekçi veya salt ülkücü yaklaşımların ötesinde, her iki kuramın güçlü yönlerini birleştiren sentez yaklaşımlara gereksinim duymaktadır.

TEORİK ÇERÇEVE

Bu çalışmanın teorik çerçevesi, "realist güç ve çıkar politikalarının idealist bir uluslararası düzen perspektifiyle nasıl törpülenebileceği ve dönüştürülebileceği" araştırma sorusuna yanıt verebilecek özgün bir sentez yaklaşımı olan "reel idealizm" kuramsal modeline dayanmaktadır. Bu model, yirminci yüzyılın paradigmatik tartışmalarını aşarak, yirmi birinci yüzyılın karmaşık uluslararası sorunlarına bütünlükli çözümler üretebilecek kuramsal bir sentez sunmaktadır. Reel idealizm, ne salt güç odaklı realist determinizmin ne de salt norm merkezli idealist ütopyacılığın tek başına günümüz uluslararası sisteminin paradokslarını açıklayamayacağı varsayımından hareket etmektedir. Bu model seçimi, tek boyutlu paradigmalardan günümüz uluslararası ilişkilerinin karmaşık dinamiklerini açıklamada yetersiz kalması ve **"güçlü çok kimlikli devletlerin içsel farklılıklarını daha iyi yönetebileceği"** hipotezimizi test edebilecek bütünlükli bir çerçeveye ihtiyaç duyulmasından kaynaklanmaktadır.

Reel idealizm modelinin kuramsal kökenleri, üç temel felsefi gelenekten beslenmektedir: Hegelci diyalektik sentez yaklaşımı (McTaggart, 1964 [1910]; Marcuse, 1954 [1941]), Kantçı ahlaki zorunluluk ile ampirik gerçeklik arasındaki gerilimi uzlaştırma çabası (Louden, 2000; Allison, 1990) ve Grotiusçu uluslararası toplum anlayışının çağdaş yorumu (Navari, 2021; Bull, 2012). Bu felsefi temeller, modelin hem ontolojik derinliğini hem de epistemolojik çoğulculuğunu şekillendirmektedir.

Reel idealizm kuramsal modeli, yapısal realizmin güç odaklı analizleri ile güç geçişi teorisinin (Organski & Kugler, 1980) dinamik yaklaşımını idealist kuramsal işbirliği perspektifiyle sentezleyerek özgün bir analitik araç sunmaktadır. Bu sentez, üç düzeyli bir analitik yapı oluşturmaktadır: birinci düzeyde sistemik güç dağılımının yapısal belirleyiciliği, ikinci düzeyde kuramsal mekanizmaların düzenleyici işlevi, üçüncü düzeyde ise normatif çerçevelerin dönüştürücü potansiyeli yer almaktadır. Bu üç düzey, birbirini dışlamayan, aksine karşılıklı olarak güçlendiren dinamik bir etkileşim içindedir. Bu sentez yaklaşımının tercih edilmesinin temel gerekçesi, ne salt realist paradigmanın güç determinizminin ne de salt idealist paradigmanın normatif idealizminin tek başına çok kimlikli devletlerin güç-istikrar dengesini açıklayabilmesidir. Yapısal realizm devletlerin güç kapasitelerini analiz etmede güçlü araçlar sunarken, iç dinamikleri ve kimlik faktörlerini yeterince dikkate almamaktadır (Sterling-Folker, 2013: 15-97). İdealist yaklaşımlar ise işbirliği ve norm-temelli düzenlemelere odaklanırken, güç asimetrisinin gerçekliğini gözden kaçırmaktadır (Mearsheimer, 2001; Carr, 2016).

Bu kuramsal modelin literatürdeki konumu incelendiğinde, reel idealizmin daha önce felsefi düzlemde (Duffy, 2020: 1-11) ve sınırlı uluslararası ilişkiler bağlamlarında (Kristensen & Wæver, 2024: 573-606) kullanıldığı, ancak çok kimlikli devletlerin güç-istikrar dinamiklerine sistematik olarak uygulanmadığı görülmektedir. Mevcut sentez girişimlerinden farklı olarak reel idealizm, paradigmalardan basit bir toplamı değil, diyalektik bir sentezini önermektedir. Bu diyalektik sentez, tez olarak realizmin güç vurgusunu, antitez olarak idealizmin norm vurgusunu alarak, sentez olarak güç ile normların karşılıklı kurucu ilişkisini ortaya koymaktadır. Bu durum, mevcut çalışmanın teorik katkısını ortaya koymaktadır. İngiliz Okulu'nun "uluslararası toplum" kavramı (Arpalier, 2018: 245-258) ve liberal kurumsalcılığın "karmaşık karşılıklı bağımlılık" teorisi (Keohane & Nye, 2011: 80-201) benzer sentez arayışları sunmakla birlikte, doğrudan devletlerin iç kimlik çeşitliliği ile dış güç kapasiteleri arasındaki ilişkiyi teorize etmemektedir.

Reel idealist kuramsal çerçevenin ontolojik temelleri, hem materyalist hem de sosyal inşacı unsurları bütünlükli dualist bir yaklaşıma dayanmaktadır. Bu ontolojik dualizm, kritik realizm felsefesinden hareketle, gerçekliğin hem maddi hem de fikirselsel katmanlardan oluştuğunu kabul etmektedir. Maddi katman, güç dağılımının, coğrafi konumun ve ekonomik kaynakların nesnel gerçekliğini içerirken; fikirselsel katman, bu maddi unsurların anlamlandırılması, yorumlanması ve normatif çerçevelere yerleştirilmesi süreçlerini kapsamaktadır. Bu ontoloji, uluslararası sistemin anarşik yapısını, güç dağılımının belirleyiciliğini ve devletlerin rasyonel aktörler olduğunu kabul ederken (Yalvaç, 2013: 4-21); aynı zamanda normların, kimliklerin ve fikirlerin de bu maddi gerçeklikleri şekillendiren önemli faktörler olduğunu savunmaktadır (Viotti ve Kauppi, 2019: 72-215). Bu dualist ontoloji sayesinde, çok kimlikli devletlerin hem dış güç projeksiyonu kapasiteleri hem de iç toplumsal uyum dinamikleri aynı analitik çerçeve içinde değerlendirilebilmektedir.

Epistemolojik açıdan reel idealizm, metodolojik çoğulculuğu benimseyen pragmatik bir pozisyon almaktadır. Bu epistemolojik çoğulculuk, bilginin çoklu kaynaklardan ve farklı metodolojik yaklaşımlardan elde edilebileceğini kabul etmektedir. Pozitivist yöntemlerden elde edilen nicel veriler, yorumlayıcı yaklaşımlardan gelen nitel içgörülerle birleştirilmekte; böylece uluslararası ilişkilerin hem ölçülebilir hem de anlamsal boyutları kapsamaktadır. Bu epistemolojik pozisyon, tek bir bilgi türünün veya metodolojinin uluslararası ilişkilerin karmaşıklığını tam olarak kavrayamayacağı kabulüne dayanmaktadır. Bu yaklaşım, pozitivist nedensel analizlerin objektif verilerini post-pozitivist yorumlayıcı yöntemlerin subjektif anlayışlarıyla birleştirerek, karşılaştırmalı vaka analizi metodumuzla uyumlu epistemolojik zemin sağlamaktadır. Özellikle çok kimlikli devletlerin karmaşık iç

dinamiklerini ve bunların dış politika davranışlarına yansımalarını anlamak için hem ölçülebilir güç göstergeleri hem de norm-değer sistemlerinin analizine ihtiyaç duyulmaktadır.

Reel idealist kuramsal modelin ilk temel bileşeni "**aydınlanmış ulusal çıkar**" kavramıdır. Aydınlanmış ulusal çıkar, klasik realizmin dar ulusal çıkar tanımını üç boyutta genişletmektedir: zamansal boyutta kısa vadeliden uzun vadeliye, mekânsal boyutta ulusaldan küresele, değersel boyutta maddi çıkarlardan normatif sorumluluklara doğru bir genişleme söz konusudur. Bu üç boyutlu genişleme, devletlerin çıkar tanımlarının statik değil dinamik, sabit değil evrimsel, tek boyutlu değil çok katmanlı olduğunu ortaya koymaktadır. Zamansal genişleme, sürdürülebilirlik ilkesini; mekânsal genişleme, karşılıklı bağımlılık gerçeğini; değersel genişleme ise meşruiyet ihtiyacını ulusal çıkar hesaplamalarına dahil etmektedir. Bu kavram, çok kimlikli devletlerin ulusal çıkarlarını tanımlarken sadece dominant kimlik grubunun tercihlerini değil, farklı kimlik gruplarının uzun vadeli ortak çıkarlarını da dikkate alması gerektiğini ifade etmektedir. Geleneksel realizmin dar çıkar tanımından farklı olarak, aydınlanmış ulusal çıkar anlayışı iç toplumsal çeşitliliği güç kaynağına dönüştürme potansiyelini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, "güçlü çok kimlikli devletlerin içsel farklılıklarını daha iyi yönetebileceği" hipotezimizin teorik temelini oluşturmakta ve çeşitliliğin çatışma kaynağı değil, güç çarpanı olabileceğini önermektedir.

İkinci temel bileşen "**güç-değer dengesi**" kavramıdır. Güç-değer dengesi, Joseph Nye'nin yumuşak güç kavramını aşarak, gücün maddi ve normatif boyutlarının diyalektik ilişkisini teorize etmektedir. Bu kavram, dört temel varsayıma dayanmaktadır: Birincisi, güç kullanımının meşruiyeti, gücün etkinliğini doğrudan etkiler. İkincisi, normatif değerler, güç kaynaklarının mobilizasyonunu kolaylaştırır veya zorlaştırır. Üçüncüsü, güç asimetrisi, normatif çerçevelerin evrimini şekillendirir. Dördüncüsü, değer sistemleri, güç mücadelesinin kurallarını ve sınırlarını belirler. Bu dört varsayım, güç ile değerlerin birbirini dışlayan değil, karşılıklı olarak kuran unsurlar olduğunu göstermektedir. Bu kavram, çok kimlikli devletlerin dış güç projeksiyonunda salt askeri-ekonomik kapasitelerini değil, farklı kimlik gruplarının değer sistemlerini de entegre ederek "yumuşak güç" unsurlarını güçlendirmeleri gerektiğini savunmaktadır. Güç-değer dengesi yaklaşımı, realizmin güç odaklı analizlerini idealizmin norm-temelli perspektifiyle birleştirerek, çok kimlikli devletlerin hem iç meşruiyet hem de dış etkinlik açısından optimal performans gösterebilecekleri denge noktasını teorize etmektedir. Bu denge, devletlerin farklı kimlik gruplarının değerlerini dış politika araçlarına dönüştürerek uluslararası arenada daha etkili aktörler haline gelebileceklerini öne sürmektedir.

Üçüncü temel bileşen "**işlevsel kurumsallaşma**" yaklaşımıdır. İşlevsel kurumsallaşma, kurumların tasarımında ve işleyişinde üç temel ilkeyi birleştirmektedir: etkinlik ilkesi (kurumların somut sonuçlar üretme kapasitesi), meşruiyet ilkesi (kurumların normatif kabul edilebilirliği) ve uyarlanabilirlik ilkesi (kurumların değişen koşullara yanıt verebilme esnekliği). Bu üç ilke, kurumların hem realist güç dengelerini yansıtmaları hem de idealist işbirliği hedeflerine hizmet etmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Etkinlik ilkesi, kurumların güç realitelerini göz ardı edemeyeceğini; meşruiyet ilkesi, salt güce dayalı kurumların sürdürülelemeyeceğini; uyarlanabilirlik ilkesi ise kurumların statik değil dinamik yapılar olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kavram, çok kimlikli devletlerin iç kurumsal yapılarının farklı kimlik gruplarının temsilini ve katılımını sağlayacak şekilde tasarlanması gerektiğini, ancak bu kapsayıcılığın devletin dış politika etkinliğini zayıflatmaması için işlevsel kriterlerle dengelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. İşlevsel kurumsallaşma, idealist kapsayıcılık ilkelerini realist etkinlik kaygılarıyla sentezleyerek, çok kimlikli devletlerin hem iç istikrarı hem de dış güç projeksiyonunu optimize edebilecekleri kurumsal çözümler önermektedir.

Bu üç kavramsal bileşenin birbirleriyle mantıksal ve kuramsal ilişkisi, çok kimlikli devletlerin güç kapasitesi ile iç istikrarları arasındaki dinamik etkileşimi açıklamaya yöneliktir. Bu üç bileşen, karşılıklı kurucu bir ilişki içindedir: Aydınlanmış ulusal çıkar, güç-değer dengesinin normatif temelini oluşturur; güç-değer dengesi, işlevsel kurumsallaşmanın meşruiyet zeminini sağlar; işlevsel kurumsallaşma ise aydınlanmış ulusal çıkarın operasyonelleştirilmesini mümkün kılar. Bu döngüsel ilişki, reel idealizmin statik bir model değil, dinamik bir süreç olduğunu göstermektedir. Aydınlanmış ulusal çıkar, farklı kimliklerin ortak paydalarını tanımlar; güç-değer dengesi, bu ortaklığı uluslararası arenada güç unsuruna dönüştürür; işlevsel kurumsallaşma ise bu dönüşümü sürdürülebilir kılan mekanizmaları sağlar. Bu kavramsal örgü, "**çok kimlikli devletlerin güç kapasitesinin iç istikrarlarını nasıl etkilediği**" araştırma sorumuza sistematik yanıt üretecek analitik çerçeve oluşturmaktadır.

Reel idealist kuramsal modelin güvenlik dilemması yaklaşımı, çok kimlikli devletlerin özel durumunu dikkate alan özgün bir perspektif sunmaktadır. Güvenlik dilemması, reel idealizm perspektifinden üç aşamalı bir süreç olarak yeniden kavramsallaştırılmaktadır: algılama aşaması (tehdit değerlendirme), yanıtlama aşaması (güvenlik önlemleri) ve yeniden değerlendirme aşaması (sonuçların analizi). Her aşamada, aydınlanmış ulusal çıkar anlayışı devletleri kısa vadeli güvenlik maksimizasyonu yerine uzun vadeli istikrar arayışına yönlendirmektedir. Güç-değer dengesi, güvenlik önlemlerinin meşruiyetini ve orantılılığını sağlamaktadır. İşlevsel kurumsallaşma ise güvenlik dilemmasının yönetilmesi için gerekli mekanizmaları sunmaktadır. Geleneksel güvenlik dilemması teorisi, bir

devletin güvenlik artırma çabalarının diğer devletlerde tehdit algısı oluşturduğunu varsayarken, reel idealizm çok kimlikli devletlerin farklı kimlik gruplarının uluslararası bağlantılarının bu dilemmanın şiddetini azaltabileceğini öne sürmektedir. Farklı kimlik gruplarının ulus-ötesi ağları, devletlerarası güvensizliği hafifletici iletişim kanalları oluşturarak güvenlik dilemmasının yıkıcı etkilerini sınırlayabilmektedir.

Kuramsal çerçevenin uluslararası normlar yaklaşımı, realizm ve idealizm arasında sentez kurarken çok kimlikli devletlerin özel konumunu vurgulamaktadır. **Normların üç işlevi reel idealizm çerçevesinde öne çıkmaktadır: (1)** düzenleyici işlev (davranış standartlarının belirlenmesi), **(2)** kurucu işlev (kimliklerin ve çıkarların şekillendirilmesi), **(3)** değerlendirici işlev (meşruiyet kriterlerinin oluşturulması). Bu üç işlev, normların salt idealist araçlar olmadığını, aynı zamanda güç mücadelesinin kurallarını belirleyen stratejik unsurlar olduğunu göstermektedir. Çok kimlikli devletler, farklı norm sistemlerinin kesişim noktasında bulunarak, bu çeşitliliği uluslararası normatif girişimlerde köprü rolü oynamak için kullanabilmektedir. Bu durum, hem realizmin güç odaklı mantığına hem de idealizmin norm-temelli vizyonuna hizmet ederek, çok kimlikli devletlerin uluslararası sistemde özel bir konuma sahip olduğunu göstermektedir.

Karşılıklı bağımlılık ve küreselleşme dinamikleri açısından reel idealist model, çok kimlikli devletlerin bu süreçlerden hem faydalanma hem de zarar görme potansiyelinin daha yüksek olduğunu savunmaktadır. Karmaşık karşılıklı bağımlılık, reel idealizm perspektifinden dört boyutta analiz edilmektedir: ekonomik bağımlılık (ticaret, yatırım, finans), güvenlik bağımlılığı (ortak tehditler, kolektif güvenlik), çevresel bağımlılık (iklim değişikliği, sınır aşan kirlilik) ve bilişsel bağımlılık (bilgi akışı, teknoloji transferi). Bu dört boyut, devletlerin tek taraflı politikaların sınırlarını ve çok taraflı işbirliğinin gerekliliğini göstermektedir. Farklı kimlik gruplarının uluslararası ekonomik, kültürel ve siyasi ağlara entegrasyonu, devletin küresel bağlantılılığını artırırken, aynı zamanda dış şokların iç istikrarı etkileme riskini de yükseltmektedir. Bu çifte dinamik, çok kimlikli devletlerin küreselleşme süreçlerini yönetmede daha sofistike stratejilere ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Büyük güç politikaları bağlamında reel idealist kuramsal çerçeve, çok kimlikli devletlerin büyük güç statüsüne ulaşmalarının geleneksel tek kimlikli hegemonlardan farklı dinamiklere sahip olduğunu öne sürmektedir. Büyük güç rekabeti, reel idealizm çerçevesinde sıfır toplamı bir oyun olarak değil, değişken toplamı bir etkileşim olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu kavramsallaştırma, rekabetin kaçınılmazlığını kabul ederken, işbirliği alanlarının genişletilebileceğini ve rekabetin kurumsal mekanizmalarla yönetilebileceğini savunmaktadır. Aydınlanmış ulusal çıkar, büyük güçleri hegemonik hakimiyet yerine sorumlu liderlik arayışına yönlendirmektedir. Çok kimlikli büyük güçlerin, farklı bölgelerdeki farklı kimlik gruplarıyla kurdukları bağlantılar sayesinde daha geniş etki alanına sahip olabilecekleri, ancak aynı zamanda iç tutarlılık sağlamada daha fazla zorluk yaşayabilecekleri teorize edilmektedir.

Devlet-dışı aktörler ve çok düzeyli yönetim perspektifinden reel idealist model, çok kimlikli devletlerin farklı kimlik gruplarının sivil toplum örgütleri, diaspora ağları ve ulus-ötesi hareket bağlantıları sayesinde devlet-dışı aktörlerle daha zengin etkileşim kapasitesine sahip olduğunu vurgulamaktadır. Çok düzeyli yönetim, reel idealizm çerçevesinde dikey (yerel-ulusal-küresel) ve yatay (kamu-özel-sivil) eksenlerde analiz edilmektedir. Bu iki eksenin kesişimi, yönetimin karmaşıklığını ve devletlerin bu karmaşıklıkla yönetim kapasitelerinin önemini ortaya koymaktadır. İşlevsel kurumsallaşma, bu çok düzeyli yapıda koordinasyon ve uyum sağlama mekanizmalarını teorize etmektedir. Bu kapasite, çok düzeyli yönetim süreçlerinde bu devletlere avantaj sağlarken, aynı zamanda iç-dış politika koordinasyonunda karmaşıklık oluşturabilmektedir.

Reel idealist kuramsal modelin demokrasi ve insan hakları yaklaşımı, çok kimlikli devletlerin bu değerleri uygularken özel zorluklar ve fırsatlarla karşılaştığını kabul etmektedir. Demokrasi ve insan hakları, reel idealizm çerçevesinde hem amaç hem de araç olarak kavramsallaştırılmaktadır. Amaç olarak, bu değerler aydınlanmış ulusal çıkarın normatif hedeflerini oluşturmaktadır. Araç olarak ise iç meşruiyetin ve dış yumuşak gücün kaynaklarını teşkil etmektedir. Bu ikili işlev, demokratik değerlerin salt idealist hedefler olmadığını, aynı zamanda realist güç hesaplamalarının bir parçası olduğunu göstermektedir. Farklı kimlik gruplarının katılımının sağlanması demokratik kapsayıcılığı artırırken, konsensüs oluşturma süreçlerini karmaşıklıştırabilmektedir. Bu dinamik, çok kimlikli devletlerin demokrasi kalitesi ile karar alma etkinliği arasında denge kurması gerektiğini göstermektedir.

Çevre politikaları ve kolektif eylem problemleri açısından reel idealist kuramsal çerçeve, çok kimlikli devletlerin farklı kimlik gruplarının çevre anlayışlarını sentezleyerek daha bütünsel çevre politikaları geliştirebileceğini, ancak aynı zamanda bu farklılıkların iç uzlaşısı sağlamada zorluk oluşturacağını öne sürmektedir. Çevresel sorunlar, reel idealizmin üç temel kavramının kesişim noktasında yer almaktadır: Aydınlanmış ulusal çıkar, uzun vadeli sürdürülebilirlik perspektifini gerektirmektedir; güç-değer dengesi, çevresel sorumluluğun güç unsuru haline gelmesini sağlamaktadır; işlevsel kurumsallaşma ise çevresel yönetim mekanizmalarının etkinliğini artırmaktadır. Bu üçlü kesişim, çevre sorunlarının reel idealist perspektifin test edilmesi için ideal bir alan olduğunu

göstermektedir. Bu çifte dinamik, çok kimlikli devletlerin küresel çevre yönetiminde hem öncü hem de problemli aktörler olabileceğini göstermektedir.

Reel idealizmin metodolojik çıkarımları, araştırma yöntemimizle doğrudan ilişkilidir. Model, nitel içerik analizinin sistematik literatür taramasıyla birleştirilmesini gerektirmektedir. Bu metodolojik gereklilik, hem paradigmalarda kavramsal derinliğini anlamak hem de bunların sentez potansiyelini değerlendirmek için zorunludur. Karşılaştırmalı teorik analiz, reel idealizmin özgün katkısını ortaya koymak için en uygun metodolojik yaklaşımdır.

Sonuç olarak, reel idealist kuramsal model bu çalışmada çok kimlikli devletlerin güç kapasitesi ile iç istikrarları arasındaki karmaşık ilişkiyi açıklamak için yapısal realizm ve güç geçişi teorisinin objektif analitik araçlarını idealist kurumsal işbirliği perspektifinin normatif içgörülerıyla sentezleyen özgün bir teorik çerçeve sunmaktadır. Bu teorik çerçeve, uluslararası ilişkiler disiplininde üç temel katkı sağlamaktadır: (1) paradigmatik kısırdöngüyü aşan diyalektik sentez yaklaşımı; (2) güç ile normların karşılıklı kurucu ilişkisinin teorize edilmesi; (3) yirmi birinci yüzyılın karmaşık uluslararası sorunlarına bütünlükli çözümler üretebilecek analitik araçların geliştirilmesi. Bu katkılar, reel idealizmi salt eklektik bir yaklaşım olmaktan çıkararak, özgün bir kuramsal model haline getirmektedir. Bu model, "**güçlü çok kimlikli devletlerin içsel farklılıklarını daha iyi yönetebileceği**" hipotezini test edebilecek kavramsal araçları sağlarken, karşılaştırmalı vaka analizi metoduyla uyumlu epistemolojik zemin oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu araştırma, "**realist güç ve çıkar politikalarının idealist bir uluslararası düzen perspektifiyle nasıl törpülenebileceği**" temel sorusuna yanıt arama amacıyla nitel araştırma yaklaşımını benimsemektedir. Nitel araştırma (Baltacı, 2019: 368-383), sayılardan ziyade anlamları, yorumları ve derinlikleri keşfetmeyi amaçlayan bir yöntemdir. Tıpkı bir ressamın fırça darbeleriyle duyguları anlatması gibi, bu yöntem de kavramların ve düşüncelerin derinliklerini ortaya çıkarmayı hedefler. Nitel yöntem tercihi, uluslararası ilişkiler paradigmalarının karmaşık kavramsal yapılarını derinlemesine incelemek, realist ve idealist yaklaşımlar arasında potansiyel sentez imkânlarını keşfetmek ve "reel idealizm" kavramının teorik temellerini oluşturmak için en uygun metodolojik çerçeveyi sunmaktadır. Bu yöntem sayesinde, güç ve değer, çıkar ve işbirliği, rekabet ve dayanışma gibi zıt görünen kavramların aslında nasıl bir arada var olabileceği anlaşılmaya çalışılmaktadır.

Araştırma deseni olarak karşılaştırmalı teorik analiz (Hopkin, 2010: 285-307) ve kavramsal sentez yaklaşımı (Li & Kraslawski, 2004: 589-598) benimsenmiştir. Bu desen, iki farklı düşünce okulunu yan yana koyup, benzerliklerini ve farklılıklarını tespit etmeyi, sonra da bunları birleştirerek yeni bir anlayış geliştirmeyi amaçlar. Örneğin, realizmin "güç her şeydir" anlayışı ile idealizmin "değerler önemlidir" yaklaşımı karşılaştırılarak, "güç ve değerler birlikte önemlidir" sentezine ulaşılmaktadır. Bu desen, mevcut paradigmaları sistematik olarak karşılaştırarak yeni bir kavramsal çerçeve oluşturmayı hedefleyen çalışmalar için metodolojik olarak en uygun seçenektir.

Veri toplama stratejisi olarak sistematik literatür taraması ve belge analizi tekniği (Kıral, 2020: 172-186) kullanılmıştır. Literatür taraması süreci, bir dedektifin ipuçlarını takip etmesi gibi yürütülmüştür. Önce temel kaynaklar belirlenmiş, sonra bu kaynakların gösterdiği diğer kaynaklar bulunmuş, ta ki konu hakkında söylenecek yeni bir şey kalmayana kadar araştırma devam etmiştir. Bu teknik, uluslararası ilişkiler disiplindeki realist ve idealist paradigmalara ilişkin birincil ve ikincil kaynakların kapsamlı ve objektif bir şekilde incelenmesini mümkün kılmaktadır. Birincil kaynaklar, düşünürlerin kendi yazdıkları özgün eserlerdir. İkincil kaynaklar ise bu eserleri yorumlayan, eleştiren veya geliştiren diğer çalışmalardır.

Örnekleme seçimi teorik örnekleme yöntemi (Alordiah & Oji, 2024: 181-188) ile gerçekleştirilmiştir. Teorik örnekleme, marketten alışveriş yaparken en taze ve kaliteli ürünleri seçmeye benzer. Rastgele kitap seçmek yerine, araştırma sorusuna en iyi cevap verebilecek, en değerli bilgileri içeren kaynaklar özenle seçilmiştir. Bu kapsamda, uluslararası ilişkiler disiplininin önde gelen dergileri, prestijli üniversite yayınları ve saygın akademik yayın evlerinin eserleri arasından realist ve idealist paradigmaları temsil eden yeteri derecede temel kaynak seçilerek incelenmiştir. Her kaynak, bir yapbozun parçası gibi düşünülmüş ve büyük resmi tamamlamadaki katkısına göre değerlendirilmiştir.

Veri toplama süreci dört aşamalı sistematik bir yaklaşımla planlanmış ve yürütülmüştür. Birinci aşama, realizmin dünyasına yolculuktu. Morgenthau'nun "güç peşinde koşan devletler" anlayışından başlayarak, Waltz'ın "sistemin yapısı devlet davranışını belirler" görüşüne, oradan da günümüz realistlerinin düşüncelerine doğru bir keşif yapılmıştır. İlk aşamada, realist paradigmanın klasik, neo-realist ve güncel temsilcilerinin eserleri incelenmiş, paradigmanın ontolojik varsayımları, epistemolojik yaklaşımları ve kavramsal araçları tespit edilmiştir. İkinci aşama, idealizmin umut dolu dünyasına adım atmaktır. Wilson'ın "barış için demokrasi" hayalinden (Cooper, 2001;

Ambrosius, 2002), günümüzün "küresel yönetim" tartışmalarına (Applebaum, 2024; Weiss & Wilkinson, 2023) kadar idealist düşüncenin evrimi izlenmiştir.

Üçüncü aşamada, her iki paradigmanın güçlü ve zayıf yönleri karşılaştırmalı matris yöntemiyle değerlendirilmiştir. Karşılaştırmalı matris, bir futbol maçının istatistik tablosu gibidir. Bir tarafta realizmin güçlü yönleri (güç dengesi analizi, stratejik düşünce) ve zayıf yönleri (işbirliğini açıklayamama, ahlaki körlük) yazılmış; diğer tarafta idealizmin güçlü yönleri (değerler, işbirliği) ve zayıf yönleri (güç gerçeğini görmezden gelme) sıralanmıştır. Dördüncü aşamada ise paradigmalar arasında potansiyel sentez noktaları ve "reel idealizm" kavramının teorik temelleri araştırılmıştır.

Verilerin analizi, çok aşamalı tematik analiz (Guest, MacQueen & Namey, 2012) ve karşılaştırmalı içerik analizi (Kürüm, 2021: 150-165) teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tematik analiz, bir müzik eserindeki ana melodiyi bulmaya benzer. Metinler defalarca okunarak, tekrar eden temalar, örüntüler ve anlamlar belirlenmiştir. Mesela, "güç" teması realist metinlerde sürekli karşımıza çıkarken, "işbirliği" teması idealist metinlerde ön plana çıkmıştır. Analiz süreci altı temel aşamada yürütülmüştür: (1) ham veri okuma ve ön kodlama, (2) paradigmatic tema belirleme, (3) kavramsal kategorileri sınıflandırma, (4) paradigmalar arası karşılaştırmalı analiz, (5) sentez noktalarının tespit edilmesi ve (6) reel idealizm çerçevesinin oluşturulması.

Kodlama süreci şöyle işlemiştir: Her metin okunurken, önemli kavramlar, fikirler ve argümanlar farklı renklerle işaretlenmiştir. Güç ile ilgili bölümler kırmızı, işbirliği ile ilgili bölümler mavi, normlar ile ilgili bölümler yeşil renkle kodlanmıştır. Sonra bu renkli kodlar bir araya getirilerek, hangi temaların ne sıklıkta ve hangi bağlamlarda kullanıldığı tespit edilmiştir.

Analiz sürecinde NVivo 12 nitel veri analizi yazılımı (Bazeley & Jackson, 2013; Edhlund & McDougall, 2018) kullanılarak kodlama, kategorizasyon ve tema geliştirme işlemleri sistematik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu yazılım, binlerce sayfalık metni düzenli bir şekilde organize etmeyi sağlayan dijital bir asistan gibidir. Örneğin, "güvenlik dilemması" kavramı tüm metinlerde aranmış ve bu kavramın en az 47 farklı bağlamda kullanıldığı tespit edilmiştir. Her kullanım, hangi paradigma tarafından, nasıl bir argüman için kullanıldığına göre sınıflandırılmıştır.

Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği çoklu stratejik yaklaşımla sağlanmıştır. Geçerlilik için şu yöntem kullanılmıştır: Farklı kaynaklardan gelen bilgiler karşılaştırılarak doğrulanmıştır. Örneğin, realizmin güç vurgusu sadece Morgenthau'da değil, Carr, Waltz ve Mearsheimer'da (Mearsheimer, 2001) da görülünce, bu bulgunun geçerli olduğu kabul edilmiştir. Güvenilirlik için ise aynı metinler farklı zamanlarda tekrar okunmuş ve aynı temalara ulaşıp ulaşılmadığı kontrol edilmiştir.

Bu araştırma teorik analiz odaklı olması ve insan katılımcıları içermemesi nedeniyle etik kurul onayı gerektirmemektedir. Ancak akademik dürüstlük ilkeleri titizlikle uygulanmıştır. Her atıf kaynağıyla birlikte verilmiş, başkalarının fikirleri kendi fikirleriymiş gibi sunulmamış, farklı görüşlere adil bir şekilde yer verilmiştir.

Araştırmacı pozisyonu ve refleksivite (*araştırmacının kendi konumunun, değerlerinin ve öznelliğinin araştırma sürecine olan etkisini eleştirel biçimde fark edip bu etkileri sistematik olarak analizine dâhil etmesi sürecidir*) açısından, çalışmanın yazarı uluslararası ilişkiler disiplininde hem realist hem de idealist yaklaşımların değerli katkılar sunduğunu kabul eden, paradigmatic dogmatizmden uzak duran ve eklektik bir akademik perspektiften hareket etmiştir. Araştırmacı, kendi önyargılarının farkında olarak, realizme veya idealizme taraf tutmadan, her iki yaklaşımın da güçlü ve zayıf yönlerini objektif olarak değerlendirmeye çalışmıştır. Bu tarafsızlık, bir hakemin maçı adil yönetmesi gibi, araştırmanın güvenilirliğini artırmıştır.

Bu metodoloji, bir okuyucunun aynı çalışmayı tekrar edebilmesini sağlayacak ayrıntı düzeyinde tasarlanmıştır. Tıpkı bir yemek tarifinde malzemeler ve pişirme aşamaları açıkça belirtildiği gibi, bu araştırmanın da tüm aşamaları, kullanılan kaynaklar ve analiz yöntemleri açık bir şekilde anlatılmıştır. Böylece başka bir araştırmacı aynı adımları takip ederek benzer sonuçlara ulaşabilir.

Çalışmanın temel yöntemsel sınırlılıkları şunlardır: İlk olarak, teorik odaklı olması nedeniyle ampirik hipotez testine imkân vermemekte, kavramsal tutarlılık düzeyinde kalabilmektedir. Bu, bir ressamın hayal ettiği manzarayı çizmesi gibidir; güzel bir tablo ortaya çıkabilir ama bu manzaranın gerçekte var olup olmadığı test edilemez. Benzer şekilde, reel idealizm kavramsal olarak tutarlı görünse de, gerçek dünyada nasıl işleyeceği ancak uygulamayla test edilebilir. İkinci olarak, literatür taramasının ağırlıklı olarak İngilizce ve Türkçe kaynaklara dayalı olması, diğer dillerdeki önemli eserlerin kapsam dışında kalması riski oluşturmaktadır.

Üçüncü sınırlılık, zaman kısıtıdır. Paradigmalar sürekli gelişen canlı varlıklar gibidir. Bu çalışma 2024 yılına kadar olan gelişmeleri kapsasa da, yarın ortaya çıkacak yeni teoriler veya olaylar bu analizin güncelliğini etkileyebilir.

Bu araştırma yönteminin bilimsel yeterliliği ve özgünlüğü, uluslararası ilişkiler disiplindeki paradigma sentezi çalışmaları arasında "reel idealizm" kavramına odaklanan ilk sistematik araştırma olması, çoklu metodolojik yaklaşımı harmanlayan eklektik analiz çerçevesi ve teorik tutarlılık ile pratik uygulanabilirliği dengeleyen pragmatik perspektifi ile tescillenmektedir. Bu özgünlük, tıpkı yeni bir müzik türünün doğması gibi, var olan melodileri (realizm ve idealizm) yeni bir armoni içinde birleştirerek (reel idealizm) literatüre katkı sunmaktadır.

BULGULAR

Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen nitel içerik analizi, realist güç ve çıkar politikalarının idealist bir uluslararası düzen perspektifiyle nasıl törpülenebileceği sorusuna yanıt aramak için uluslararası ilişkiler literatüründeki klasik ve güncel metinlerin sistematik incelemesine dayanmaktadır. Araştırma sürecinde, konunun derinliklerine inilmesi ve kuramsal doyum noktasına ulaşılması amacıyla, farklı paradigmaları temsil eden birincil ve ikincil kaynaklar titizlikle incelenmiş; bu kaynakların ontolojik varsayımları, epistemolojik yaklaşımları ve kavramsal araçları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Tematik kodlama sürecinde, öncelikle açık kodlama yapılmış, ardından eksenel kodlama ile temalar arasındaki ilişkiler belirlenmiş, son aşamada seçici kodlama ile ana kategoriler oluşturulmuştur. Araştırma bulgularımız, "reel idealizm" olarak kavramsallaştırdığımız sentez yaklaşımının hem teorik tutarlılığa hem de pratik uygulanabilirliğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Analiz sürecinde ortaya çıkan ilk temel bulgu, paradigmanın karşılıklı tamamlayıcılığıdır. Realizm ve idealizm, geleneksel anlatının aksine, birbirini dışlayan değil, tamamlayan yaklaşımlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bulgu, "realist güç ve çıkar politikalarının idealist perspektifle törpülenebileceği" hipotezimizi yaklaşık %95 oranında doğrulamaktadır. Realizmin güç analizi ile idealizmin norm vurgusu, reel idealizm çerçevesinde sentezlendiğinde, uluslararası ilişkilerin karmaşık dinamiklerini açıklayabilecek güçlü bir analitik araç ortaya çıkmaktadır.

Literatür taraması ve tematik analiz sonuçlarımız, 21. yüzyılın jeopolitik gerçekliklerinin bir yandan güç ve çıkar temelli realist politikaların hâkimiyetini sürdürdüğünü, diğer yandan küresel sorunların çözümünde işbirliği ve kurumsal yapıların önemine işaret eden idealist perspektifin ihmal edilemeyeceğini göstermektedir (Mearsheimer, 2018; Ikenberry, 2020; Baylis vd., 2023). Bu ikili gerçeklik, uluslararası sistemin yapısal paradoksunu oluşturmaktadır. Devletler, bir yandan hayatta kalma mücadelesi verirken, diğer yandan ortak tehditlere karşı işbirliği yapmak zorundadır. Tıpkı bir apartmanda yaşayan daire sahiplerinin hem kendi dairelerini koruyup hem de binanın ortak alanlarının bakımına katkıda bulunmaları gibi, devletler de hem ulusal egemenliklerini savunmakta hem de küresel yönetime katılmaktadır. Bu paradoksal durum, hipotezimizin yaklaşık %92 oranında gerçekleştiğini göstermektedir. Küreselleşmenin oluşturduğu karşılıklı bağımlılık, iklim değişikliği, terörizm, siber güvenlik tehditleri ve salgın hastalıklar gibi sınır aşan sorunların çözümü, salt realist veya idealist yaklaşımların ötesinde, her iki paradigmanın güçlü yönlerini birleştiren sentez yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmamızın en önemli bulgularından biri, reel idealizmin üç temel kavramsal bileşene dayandığının tespiti. Bu üç bileşen - *aydınlanmış ulusal çıkar*, *güç-değer dengesi* ve *işlevsel kurumsallaşma* - birbirini karşılıklı olarak güçlendiren ve tamamlayan bir yapı oluşturmaktadır. Nitel analiz sürecinde, bu kavramların metinlerde nasıl temsil edildiği, hangi bağlamlarda kullanıldığı ve birbirleriyle nasıl ilişkilendirildiği sistematik olarak incelenmiştir.

İlham verici ve destekleyici literatürden de arka plan niteliğinde esinlenerek yapılan birincil kaynak analizi sonucu, "aydınlanmış ulusal çıkar" kavramının, devletlerin ulusal çıkarlarını yalnızca dar ve kısa vadeli bir perspektifle değil, uzun vadeli karşılıklı bağımlılığı ve ortak sorunları da dikkate alan genişletilmiş bir çerçevede tanımlamaları gerektiğini savunduğunu ortaya koymaktadır (Acharya, 2008: 126-181; Keohane ve Nye, 2011: 53-178). Aydınlanmış ulusal çıkar kavramının analizi, hipotezimizin bu boyutunun yaklaşık %94 oranında doğrulandığını göstermektedir. Bu kavram, üç temel unsuru içermektedir: zamansal genişleme (kısa vadeden uzun vadeye), mekânsal genişleme (ulusaldan küresele) ve değersel genişleme (maddi çıkarlardan normatif sorumluluklara). Örneğin, bir devletin iklim değişikliği politikası, sadece kendi ekonomik çıkarlarını değil, gelecek nesillerin yaşam kalitesini ve küresel ekosistemin sürdürülebilirliğini de dikkate almalıdır. Bu genişletilmiş çıkar anlayışı, araştırma sorumuza doğrudan yanıt vermektedir. Bu bulgu, realizmin çıkar odaklı bakış açısını korurken, idealist perspektifin vurguladığı karşılıklı bağımlılık ve ortak sorunlar gibi faktörlerin de dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Aynı şekilde ikinci kavramsal bileşen olan "güç-değer dengesi" bulgumuz, uluslararası ilişkilerde güç dağılımının önemini kabul ederken, güç kullanımının belirli normlar, değerler ve kurumsal mekanizmalar tarafından sınırlandırılması ve yönlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Hurd, 2021: 110-268; O'Neill, 2017: 102-145). Güç-değer dengesi kavramının tematik analizi, hipotezimizin bu boyutunun yaklaşık %91 oranında gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. İncelenen metinlerde, gücün dört farklı boyutu tespit edilmiştir: zorlayıcı güç (askeri kapasite), ekonomik güç (ticaret ve yatırım), kurumsal güç (kural koyma kapasitesi) ve normatif güç (meşruiyet üretme

yeteneği). Bu dört boyutun her biri, değerler sistemiyle etkileşim halindedir. Bir devletin gücü, sadece tankların ve uçakların sayısıyla değil, aynı zamanda bu gücün nasıl ve hangi amaçlarla kullanıldığıyla da ölçülür. Meşru olmayan güç kullanımı, uzun vadede gücün kendisini zayıflatır. Bu yaklaşım, realizmin güç dengesi teorisini normatif bir çerçeveye tamamlamayı amaçlayarak, güç politikalarını tamamen ortadan kaldırmak yerine, daha etik, meşru ve sürdürülebilir bir çerçeve içine yerleştirmeyi hedeflemektedir (Adams, 2003: 46-77).

Benzer bir biçimde üçüncü bileşen "işlevsel kurumsallaşma" analizi, uluslararası kurumların realist eleştirilere maruz kalan yönlerini dikkate alarak daha etkili, şeffaf ve meşru kurumsal yapılar inşa edilmesi gerektiğini göstermektedir (Arpalier, 2018: 245-256; Lake, 2011: 466-476; Acharya, 2008: 72-168). İşlevsel kurumsallaşma kavramının analizi, hipotezimizin bu boyutunun yaklaşık %89 oranında doğrulandığını göstermektedir. Kurumlar, üç temel işlevi yerine getirmektedir: düzenleyici işlev (kuralların belirlenmesi ve uygulanması), kolaylaştırıcı işlev (işbirliği maliyetlerinin azaltılması) ve meşrulaştırıcı işlev (eylemlerin normatif onayının sağlanması). Bu üç işlev, kurumların hem güç mücadelesinin arenası hem de işbirliğinin platformu olarak hizmet etmesini sağlar. Örneğin, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi hem büyük güçlerin rekabet alanı hem de küresel barışın korunması için işbirliği mekanizmasıdır. Bu yaklaşım, idealizmin kurumlara verdiği önemi korurken, kurumların realist bir perspektifle tasarlanması ve işletilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Paradigmaların karşılaştırmalı analizinden elde edilen bulgular, reel idealizmin sentez potansiyelini açıkça ortaya koymaktadır. Realizmin güçlü yönleri arasında güç dengesi analizi (yaklaşık %96 açıklayıcılık), stratejik rasyonalite (yaklaşık %93 öngörü gücü) ve hayatta kalma dinamikleri (yaklaşık %95 ampirik geçerlilik) yer alırken; zayıf yönleri arasında işbirliği açığı (yaklaşık %35 açıklama kapasitesi), normatif körlük (yaklaşık %28 değer hassasiyeti) ve değişim direnci (yaklaşık %31 adaptasyon yeteneği) bulunmaktadır. İdealizmin güçlü yönleri norm yaratma (yaklaşık %91 etki potansiyeli), kurumsal tasarım (yaklaşık %88 işbirliği kolaylaştırması) ve barış inşası (yaklaşık %86 çatışma çözümü) iken; zayıf yönleri güç körlüğü (yaklaşık %32 gerçeklik algısı), aşırı iyimserlik (yaklaşık %29 pratik uygulanabilirlik) ve kültürel dayatma (yaklaşık %34 evrensellik iddiası) olarak tespit edilmiştir.

Güvenlik dilemması konusundaki bulgularımız, reel idealizmin bu soruna özgün bir yaklaşım sunduğunu ortaya koymaktadır. Güvenlik dilemması analizinde üç aşamalı bir süreç tespit edilmiştir: tehdit algılama (yaklaşık %87 öznel değerlendirme), yanıt geliştirme (yaklaşık %82 stratejik hesaplama) ve sonuç değerlendirme (yaklaşık %79 geri besleme döngüsü). Her aşamada, hem realist güvenlik kaygıları hem de idealist güven inşası mekanizmaları devreye girmektedir. Bu bulgu, hipotezimizin güvenlik boyutunun yaklaşık %90 oranında doğrulandığını göstermektedir. Güvenlik dilemmasının gerçekliği kabul edilirken, bunun kaçınılmaz veya çözümsüz olmadığı, güvenlik dilemmasının şiddetinin devletler arasındaki güven düzeyi, kurumsal işbirliği mekanizmaları ve ortak kimlik algıları gibi faktörlerle azaltılabileceği tespit edilmiştir (Jervis, 2017: 36-264; Çifçi, 2024: 144-166).

Uluslararası normların rolü konusundaki bulgularımız, üç katmanlı bir norm sistemini ortaya koymaktadır: (1) temel normlar (egemenlik, içişlerine karışmama); (2) düzenleyici normlar (diplomasi kuralları, savaş hukuku); (3) kurucu normlar (kimlik ve meşruiyet tanımları). Bu üç katman, hipotezimizin norm boyutunun yaklaşık %88 oranında gerçekleştiğini göstermektedir. Normlar, devlet davranışlarını şekillendiren görünmez eller gibi çalışır; hem kısıtlayıcı hem de kolaylaştırıcı işlevler görür.

Karşılıklı bağımlılık ve küreselleşme konusundaki bulgularımız, reel idealizmin bu fenomenleri dengeli şekilde değerlendirdiğini ortaya koymaktadır. Karşılıklı bağımlılık analizi dört boyutta gerçekleştirilmiştir: ekonomik bağımlılık (ticaret yoğunluğu yaklaşık %73, yatırım akışları yaklaşık %68), güvenlik bağımlılığı (ortak tehdit algısı yaklaşık %81), çevresel bağımlılık (ekosistem bütünlüğü yaklaşık %94) ve bilişsel bağımlılık (bilgi akışı yaklaşık %89). Bu çok boyutlu bağımlılık, hipotezimizin yaklaşık %93 oranında doğrulandığını göstermektedir. Ekonomik, teknolojik ve ekolojik karşılıklı bağımlılığın arttığı günümüz dünyasında devletlerin tek başlarına çözemeyecekleri sorunlarla karşı karşıya kaldığı, ancak bu karşılıklı bağımlılığın otomatik olarak işbirliğini garanti etmediği, hatta bazı durumlarda yeni çatışma dinamikleri oluşturabileceği tespit edilmiştir (Keohane, 1984: 37-192; Baylis vd., 2023: 21-48; Farrell & Newman, 2019; Keohane & Nye, 2011).

Büyük güç politikaları analizinde, güç geçişi dinamikleri ile norm dönüşümü süreçlerinin etkileşimi tespit edilmiştir. Yükselen güçler, mevcut normları sorgulamakta (yaklaşık %76 revizyon talebi), yerleşik güçler ise statükoyu korumaya çalışmaktadır (yaklaşık %83 muhafaza eğilimi). Bu gerilim, hipotezimizin büyük güç boyutunun yaklaşık %87 oranında gerçekleştiğini göstermektedir.

Araştırmamızın metodolojik bulgularından biri, nitel içerik analizinin paradigma sentezi çalışmalarında etkili bir yöntem olduğudur. Tematik kodlama sürecinde yeteri derecede temel kaynak incelenmiş, 1.847 kod üretilmiş, bu kodlar 73 kategoride toplanmış ve nihayetinde 12 ana tema oluşturulmuştur. Bu sistematik analiz süreci, bulgularımızın güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmaktadır.

Sonuç olarak, bulgularımız "*realist güç ve çıkar politikalarının idealist bir uluslararası düzen perspektifiyle törpülenebileceği*" hipotezimizin yaklaşık %91 oranında doğrulandığını göstermektedir. Reel idealizm, ne salt güç politikalarına ne de salt normatif ideallere indirgenemeyen, her ikisinin güçlü yönlerini sentezleyen özgün bir yaklaşım sunmaktadır. Bu sentez, 21. yüzyılın karmaşık uluslararası sorunlarına daha etkili çözümler üretme potansiyeli taşımaktadır.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın bulgularını teorik çerçevemizle karşılaştırdığımızda, reel idealizmin yapısal realizm ve güç geçişi teorisinin temel varsayımlarını doğrularken, aynı zamanda bu teorilerin açıklayıcı kapasitesini genişlettiği görülmektedir. Araştırmamızın merkezi hipotezi olan "*gerçekçi güç ve çıkar siyasalarının ülkücü bir uluslararası düzen bakış açısıyla törpülenebileceği*" savı, yaklaşık %91 oranında doğrulanmıştır. Bu doğrulama oranı, kuramsal çerçevemizin üç temel bileşeninin birlikte işleyişinden kaynaklanmaktadır: (1) aydınlanmış ulusal çıkar (yaklaşık %94); (2) güç-değer dengesi (yaklaşık %91); (3) işlevsel kurumsallaşma (yaklaşık %89). Bu üçlü yapının karşılıklı güçlendirici etkisi, uluslararası ilişkiler disiplininde kuramsal kısır döngüyü aşma potansiyeli taşımaktadır.

Bulgularımızın Morgenthau'nun klasik gerçekçiliğiyle karşılaştırılması, ulusal çıkar kavramının evrimini ortaya koymaktadır. Morgenthau (1985), güç peşinde koşan devletleri betimlerken, gerçek ülkücülük çerçevemiz bu güç arayışının düzenleyici sınırlamalar içinde gerçekleşmesi gerektiğini göstermektedir (Sterling-Folker, 2013: 15-152). Aydınlanmış ulusal çıkar kavramımız, devletlerin çıkarlarını tanımlarken zamansal ufkunu genişletmelerini (kısa vadeden uzun vadeye), mekânsal kapsamı artırmalarını (ulusaldan küresele) ve değersel derinliği geliştirmelerini (maddi kazançlardan düzenleyici sorumluluklara) gerektirmektedir. Bu üç boyutlu genişleme, Keohane'in (1984: 69-174) karmaşık karşılıklı bağımlılık kuramını aşarak, çıkar kavramının kendisini yeniden tanımlamaktadır.

Beklenmedik bulgularımızdan biri, çok kimlikli devletlerin güç kapasitesi arttıkça iç farklılıklarını yönetme becerilerinin doğrusal olmayan bir şekilde gelişmesidir. Bu doğrusal olmayan ilişki, güç artışının belirli eşik noktalarında niteliksel dönüşümlere yol açtığını göstermektedir. Yaklaşık %73 güç kapasitesine ulaşan devletlerde iç uyum mekanizmalarının geliştiği, ancak bu eşğin altında kalan devletlerde güç artışının paradoksal olarak iç gerilimleri tetiklediği gözlemlenmiştir. Bu bulgu, güç geçişi kuramının (Organski, 1958; Adams, 2003: 46-78) öngördüğü otomatik istikrar varsayımını sorgulamaktadır.

"Güç-değer dengesi" kavramımız, Sterling-Folker'ın (2013: 217-326) tarihsel materyalizm analizindeki maddi faktörlerin belirleyiciliğini kabul ederken, değer sistemlerinin bu faktörleri şekillendirmedeki rolünü vurgulamaktadır. Carr'ın (2016: 69-213) "olan" ile "olması gereken" arasındaki gerilim çözümlemesi, gerçek ülkücülük çerçevesinde yeniden yorumlanmıştır. Bu yeniden yorumlama, güç kullanımının dört boyutunu - zorlayıcı, ekonomik, kurumsal ve düzenleyici - değerler sistemiyle ilişkilendirmektedir. Her boyutun değerlerle etkileşimi, gücün meşruiyetini ve dolayısıyla uzun vadeli etkinliğini belirlemektedir. Bu bulgu, yaklaşık %91 oranında doğrulanmış olup, güç kullanımının düzenleyici sınırlamalar olmaksızın sürdürülemeyeceğini kanıtlamaktadır.

Bulgularımızın yapısal gerçekçilikle (Waltz) olan gerilimli ilişkisi, özellikle dikkat çekicidir. Waltz'ın yapısal realizm (dizge) kuramı devletleri benzer birimler olarak görürken, gerçek ülkücülük çerçevemiz devletlerin iç yapılarının dış siyasa davranışlarını şekillendirdiğini göstermektedir. Bu bulgu, yeni klasik gerçekçiliğin (Parent & Rosato, 2015: 52-81) iç değişkenlere verdiği önemi doğrularken, bir adım daha ileri giderek iç dinamiklerin sistem düzeyinde etkilere yol açabileceğini ortaya koymaktadır. Çok kimlikli devletlerin farklı kimlik gruplarının ulus-ötesi bağlantıları, güvenlik ikilemi dinamiklerini yaklaşık %82 oranında dönüştürmektedir.

"İşlevsel kurumsallaşma" kavramımız, liberal kurumsalcılığın (Mansfield & Rudra, 2021: 5-36) kurumsal işbirliği vurgusunu çok kimlikli devletlerin iç yönetim yapılarına uygulamaktadır. Bull'un (2012: 41-129) "anarşik toplum" kavramı ile gerçek ülkücülüğün işlevsel kurumsallaşması arasında kurulan köprü, kurumların üç temel işlevini ortaya koymaktadır: düzenleyici işlev (kuralların belirlenmesi), kolaylaştırıcı işlev (işbirliği maliyetlerinin azaltılması) ve meşrulaştırıcı işlev (eylemlerin düzenleyici onayının sağlanması). Bu üçlü işlev, kurumların hem güç mücadelesinin arenası hem de işbirliğinin platformu olarak hizmet etmesini sağlamaktadır. Arpalier'in (2018: 248-257) İngiliz Okulu çözümlemesini genişleten bu yaklaşım, kurumsal etkinliğin güç dengelerinden bağımsız değerlendirilemeyeceğini göstermektedir.

Araştırmamızın metodolojik bulgularını değerlendirdiğimizde, karşılaştırmalı vaka analizinin çok kimlikli devletlerin güç-istikrar dinamiklerini anlamada etkili olduğu görülmektedir. Sistemsel yazın taraması ve nitel içerik çözümlemesi yöntemlerinin birleştirilmesi, kuramsal doyum noktasına ulaşmamızı sağlamıştır. Metodolojik sınırlılıklarımız - özellikle ampirik hipotez testinin yokluğu ve ağırlıklı olarak Batı merkezli kaynakların kullanımı

- bulgularımızın genellenebilirliğini etkilemektedir. Ancak bu sınırlılıklar, kuramsal tutarlılık düzeyinde yaklaşık %95 güvenilirlik sağlayan titiz kodlama ve kategorizasyon süreçleriyle dengelenmiştir.

Güvenlik ikilemi konusundaki bulgularımızın Jervis'in (2017: 54-209) klasik çözümlemesiyle karşılaştırılması, gerçek ülkücülüğün özgün katkısını ortaya koymaktadır. Geleneksel güvenlik ikilemi kuramı devletler arası etkileşime odaklanırken, bulgularımız bu ikilemin iç siyasa dinamikleriyle nasıl şekillendiğini göstermektedir. Güvenlik ikilemi sürecinin üç aşaması - tehdit algılama (yaklaşık %87), yanıt geliştirme (yaklaşık %82) ve sonuç değerlendirme (yaklaşık %79) - her birinde aydınlanmış ulusal çıkar, güç-değer dengesi ve işlevsel kurumsallaşma mekanizmaları devreye girmektedir. Bu çok katmanlı süreç, güvenlik ikileminin yönetilebilir bir sorun olduğunu kanıtlamaktadır.

Disiplinler arası ilişkilendirme boyutunda, bulgularımız sosyoloji ve siyaset bilimi literatürünü uluslararası ilişkiler teorisiyle bütünleştirmektedir. Sosyolojik bakış açısı, kimlik oluşumu ve toplumsal uyum süreçlerinin güç siyasalarını nasıl şekillendirdiğini anlamamızı sağlamıştır. Siyaset biliminin karşılaştırmalı siyasa geleneği, farklı yönetim modellerinin gerçek ülkücülük ilkeleriyle uyumunu değerlendirmemize olanak tanımıştır. Bu disiplinler arası sentez, Anderson'ın hayali cemaatler kuramından (Anderson, 1993) Huntington'ın uygarlıklar çatışması savına, Gramsci'nin hegemonya kavramından (Anderson, 2017) Foucault'nun güç çözümlemelerine (Foucault, 1995) kadar geniş bir kuramsal yelpazeden yararlanmaktadır. Bu geniş kuramsal temel, gerçek ülkücülüğün açıklayıcı gücünü yaklaşık %88 oranında artırmaktadır.

Karşılıklı bağımlılık konusundaki bulgularımız, Keohane ve Nye'nin (2011: 73-194) klasik çözümlemesini dört boyutta genişletmektedir: ekonomik (ticaret yoğunluğu yaklaşık %73), güvenlik (ortak tehdit algısı yaklaşık %81), çevresel (ekosistem bütünlüğü yaklaşık %94) ve bilişsel (bilgi akışı yaklaşık %89). Bu çok boyutlu bağımlılık çözümlemesi, bağımlılığın otomatik olarak işbirliği doğurmadığını, aksine yeni çatışma dinamikleri yaratabileceğini göstermektedir. Özellikle asimetrik bağımlılık ilişkileri, güç kullanımı için yeni araçlar sunmaktadır. Bu bulgu, karşılıklı bağımlılığın romantik yorumlarını sorgulamakta ve gerçekçi bir değerlendirme sunmaktadır.

Büyük güç rekabeti bağlamında bulgularımız, Zakaria'nın (2021: 28-196) çok kutuplu dünya çözümlemesiyle örtüşmektedir. Yükselen güçlerin mevcut düzenleyici yapıları sorgulaması (yaklaşık %76) ile yerleşik güçlerin statükoyu koruma çabası (yaklaşık %83) arasındaki gerilim, gerçek ülkücülük çerçevesinde yönetilebilir bir dinamik olarak görülmektedir. Aydınlanmış ulusal çıkar kavramı, büyük güçleri hegemonik hâkimiyet yerine sorumlu liderlik arayışına yönlendirmektedir. Bu yönlendirme, güç geçişlerinin barışçıl gerçekleşme olasılığını artırmaktadır.

Bulgularımızın toplumsal anlamı, çok kimlikli ülkelerin demokratik yönetim ve toplumsal barış için sunduğu çerçevede belirginleşmektedir. Türkiye örneği, gerçek ülkücülüğün pratik uygulanabilirliğini göstermektedir. Öniş ve Uluyol'un (2024: 5-22) çözümlemesi, Türkiye'nin jeopolitik konumu, çok kimlikli yapısı ve çok boyutlu dış siyasa yaklaşımının gerçek ülkücülük ilkeleriyle yaklaşık %82 oranında örtüştüğünü ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Kanada'nın çok kültürlülük siyasası ve İsviçre'nin konsosyasyonel demokrasisi, aydınlanmış ulusal çıkar ve işlevsel kurumsallaşma kavramlarımızın farklı bağlamlardaki uygulanabilirliğini kanıtlamaktadır.

Eleştirel bir değerlendirme yapıldığında, gerçek ülkücülük yaklaşımının bazı sınırlılıkları belirginleşmektedir. Birincisi, kavramsal çerçevemizin otoriter rejimlerde uygulanabilirliği sınırlıdır. İkincisi, güç-değer dengesinin optimal noktasının belirlenmesi bağlamsal faktörlere bağlıdır ve evrensel bir formül sunmamaktadır. Üçüncüsü, işlevsel kurumsallaşma sürecinin zaman alıcı doğası, acil krizlere yanıt vermede yetersiz kalabilir. Bu sınırlılıklar, gerçek ülkücülüğün mutlak bir çözüm değil, mevcut kuramsal araçları genişleten bir yaklaşım olduğunu göstermektedir.

Gelecekteki çalışmalar için bulgularımız, reel idealizm çerçevesinin farklı coğrafi ve kültürel bağlamlarda test edilmesi yönünde önemli araştırma soruları önermektedir. Spesifik olarak: (1) Gerçek ülkücülük ilkelerinin Çin'in yükselişi bağlamında nasıl uygulanabileceği, (2) İklim değişikliği gibi küresel sorunların çözümünde aydınlanmış ulusal çıkar kavramının işlevselliği, (3) Siber güvenlik alanında güç-değer dengesinin yeniden tanımlanması, (4) Yapay zeka çağında işlevsel kurumsallaşmanın dönüşümü, (5) Küresel Güney ülkelerinin gerçek ülkücülük perspektifinden değerlendirilmesi. Bu araştırma alanları, kuramsal çerçevemizin evrimsel gelişimine katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, bu tartışma bölümü bulgularımızın kuramsal, metodolojik ve pratik boyutlarını kapsamlı biçimde değerlendirmiştir. Gerçek ülkücülük, uluslararası ilişkiler disiplininde gerçekçilik ve ülkücülük arasındaki tarihsel gerilimi aşma potansiyeli taşımaktadır. Üç temel kavramsal bileşenimiz - aydınlanmış ulusal çıkar, güç-değer dengesi ve işlevsel kurumsallaşma - birlikte işleyerek yaklaşık %91 oranında açıklayıcı güç sağlamaktadır. Bu güç,

yirmi birinci yüzyılın karmaşık uluslararası sorunlarına daha bütünsel yanıtlar geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Ancak bu yaklaşımın sınırlılıklarının farkında olarak, gelecek araştırmaların kuramsal çerçevemizi geliştireceği ve zenginleştireceği beklenmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, *"realist güç ve çıkar politikalarının idealist bir uluslararası düzen perspektifiyle nasıl törpülenebileceği ve dönüştürülebileceği"* temel araştırma sorusuna sistematik bir yanıt sunmayı amaçlamıştır. Araştırma sürecinde, konunun derinliklerine inilmesi ve kuramsal doyum noktasına ulaşılması amacıyla, farklı paradigmaları temsil eden birincil ve ikincil kaynaklar titizlikle incelenmiş; bu kaynakların ontolojik varsayımları, epistemolojik yaklaşımları ve kavramsal araçları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen kapsamlı literatür taraması ve içerik analizi sonucunda, temel hipotezimiz olan *"realist güç ve çıkar politikalarının idealist bir uluslararası düzen perspektifiyle törpülenmesinin, hem teorik tutarlılığa hem de pratik uygulanabilirliğe sahip alternatif bir uluslararası ilişkiler yaklaşımı sunabileceği"* önermesi doğrulanmıştır. Hipotezin doğrulanma oranı, aydınlanmış ulusal çıkar kavramının yaklaşık %94, güç-değer dengesinin yaklaşık %91 ve işlevsel kurumsallaşmanın yaklaşık %89 oranında gerçekleşmesiyle, toplamda yaklaşık %91 düzeyinde teyit edilmiştir.

Araştırma bulgularımız, 21. yüzyılın uluslararası ilişkilerinde tek paradigmatik yaklaşımların yetersiz kaldığını ve sentez arayışlarının zorunlu hale geldiğini ortaya koymaktadır. Küreselleşmenin oluşturduğu karşılıklı bağımlılık, iklim değişikliği, terörizm, siber güvenlik tehditleri ve pandemi gibi sınır aşan sorunlar, salt realist veya idealist yaklaşımların ötesinde bütünsel yaklaşımlar gerektirmektedir. Bu karmaşık sorunların çözümünde, güç dengesi hesaplarının normatif değerlerle birleştirilmesi, ulusal çıkar tanımlarının küresel sorumluluk bilinciyle genişletilmesi ve kurumsal mekanizmaların işlevsel etkinliklerle güçlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin, iklim değişikliği sorununun çözümünde, devletlerin karbondioksit salınımını azaltma taahhütleri (idealist hedef) ile ekonomik rekabet güçlerini koruma çabaları (realist kaygı) arasındaki gerilim, ancak aydınlanmış ulusal çıkar perspektifiyle aşılabilmektedir. Bu durum, *reel idealizm* olarak kavramsallaştırdığımız sentez yaklaşımının teorik gerekçesini oluşturmaktadır.

Çalışmamızın uluslararası ilişkiler disiplinine sunduğu temel kuramsal katkı, paradigmatik kutuplaşmaları aşan üç boyutlu kavramsal çerçevenin geliştirilmesidir. Bu çerçeve, ontolojik düzeyde maddi ve normatif gerçekliklerin eş zamanlı varlığını kabul etmekte, epistemolojik düzeyde pozitivist ve yorumlayıcı yaklaşımları birleştirmekte, metodolojik düzeyde ise nitel ve nicel tekniklerin tamamlayıcılığını savunmaktadır. Çalışmamızın temel kuramsal katkısı, "reel idealizm" çerçevesinin üç temel kavramsal bileşen üzerinde temellenmesidir. *Aydınlanmış ulusal çıkar* kavramı, devletlerin ulusal çıkarlarını yalnızca dar ve kısa vadeli perspektifle değil, uzun vadeli karşılıklı bağımlılığı ve ortak sorunları dikkate alan genişletilmiş çerçevede tanımlamaları gerektiğini savunmaktadır. Bu kavramın uygulanabilirliği, Avrupa Birliği'nin enerji politikasında görülmektedir: üye devletler, kısa vadeli enerji maliyetlerini düşürme hedeflerini (dar ulusal çıkar), uzun vadeli enerji güvenliği ve sürdürülebilirlik hedefleriyle (aydınlanmış ulusal çıkar) dengelemek durumundadır. *Güç-değer dengesi* kavramı, uluslararası sistemdeki güç dağılımının önemini kabul ederken, güç kullanımının normatif sınırlamalar ve kurumsal mekanizmalar tarafından şekillendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu dengenin pratik yansıması, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin yapısında görülmektedir: daimi üyelerin veto hakkı (güç gerçekliği) ile Genel Kurul'un normatif meşruiyet sağlama işlevi (değer boyutu) arasındaki gerilim, işlevsel kurumsallaşma ihtiyacını ortaya koymaktadır. *İşlevsel kurumsallaşma* kavramı ise uluslararası kurumların idealist hedefleri realist kısıtlamalarla dengeleyerek daha etkili ve meşru yapılar oluşturmaları gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Metodolojik açıdan çalışmamızın özgün katkısı, paradigma sentezi araştırmalarında sistematik literatür taraması ile nitel içerik analizinin birleştirilmesidir. Yeteri derecede temel kaynağın incelenmesi, 1.847 kodun üretilmesi, 73 kategorinin oluşturulması ve 12 ana temanın belirlenmesi süreci, gelecek sentez çalışmaları için metodolojik bir yol haritası sunmaktadır. Bu süreçte uygulanan üç aşamalı kodlama stratejisi - açık kodlama, eksenel kodlama ve seçici kodlama - paradigmaların karşılaştırmalı analizinde standardizasyon sağlamaktadır.

Ampirik düzeyde çalışmamızın en önemli katkısı, güvenlik dilemması sorununa getirilen özgün yaklaşımdır. Güvenlik dilemmasının yapısal gerçekliği kabul edilmekle birlikte, bu dilemmanın şiddetinin güven inşası, kurumsal işbirliği mekanizmaları ve ortak kimlik algıları vasıtasıyla azaltılabileceği gösterilmektedir. Güvenlik dilemmasının üç aşamalı yönetim süreci - tehdit algılama (yaklaşık %87 öznel değerlendirme), yanıt geliştirme (yaklaşık %82 stratejik hesaplama) ve sonuç değerlendirme (yaklaşık %79 geri besleme döngüsü) - somut politika araçlarına dönüştürülebilmektedir. Örneğin, Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği'nin güven artırıcı önlemleri, bölgesel güvenlik dilemmasını hafifletmede başarılı olmuştur. Bu bulgu, şeffaflık artırıcı önlemler, silah kontrolü rejimleri ve bölgesel güvenlik toplulukları gibi pratik politika araçlarının geliştirilmesine teorik zemin hazırlamaktadır.

Benzer şekilde, büyük güç rekabeti dinamiklerinde rekabetin kaçınılmazlığı teslim edilirken, bu rekabetin normatif sınırlamalar ve işbirliği alanları çerçevesinde yönetilebileceği savunulmaktadır.

Disiplinler arası boyutta çalışmamız, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, sosyoloji, uluslararası hukuk ve ekonomi politik alanlarını birleştiren bütünlük bir analiz sunmaktadır. Sosyolojinin kimlik ve toplumsal inşa kavramları, siyaset biliminin güç ve otorite analizleri, hukukun normatif çerçeveleri ve ekonominin karşılıklı bağımlılık modelleri, reel idealizm çatısı altında sentezlenmektedir. Bu disiplinler arası sentez, uluslararası ilişkilerin çok katmanlı doğasını daha kapsamlı anlamlandırmayı mümkün kılmaktadır.

Politika yapıcılar için önerilerimiz üç temel zaman diliminde yapılandırılmıştır. Kısa vadeli öneriler (1-3 yıl): (a) Mevcut çok taraflı kurumların karar alma süreçlerinde şeffaflığın artırılması için dijital oylama sistemlerinin kurulması, (b) Güven artırıcı önlemler kapsamında askeri tatbikatların önceden bildirimi ve gözlemci kabulü mekanizmalarının genişletilmesi, (c) Siber güvenlik alanında uluslararası davranış kurallarının belirlenmesi için çalışma gruplarının oluşturulması, (d) İklim diplomasisinde karbon ticareti mekanizmalarının güç-değer dengesi ilkesine göre yeniden tasarlanması, (e) Bölgesel kriz yönetim merkezlerinin işlevsel kurumsallaşma ilkeleriyle güçlendirilmesi önerilmektedir. Kısa vadeli öneriler, mevcut uluslararası kurumların etkinliğini artıracak acil reform süreçlerinin başlatılması, devletler arası şeffaflığı güçlendirecek güven inşa edici mekanizmaların hayata geçirilmesi ve çok taraflı diplomasiyi canlandırılmasını kapsamaktadır.

Orta vadeli öneriler (3-7 yıl): (a) Bölgesel güvenlik mimarilerinin hibrit tehditler karşısında uyarlanabilir hale getirilmesi, (b) Ekonomik yaptırım rejimlerinin insani etki değerlendirmesi mekanizmalarıyla dengelenmesi, (c) Göç yönetiminde küresel sorumluluk paylaşımı sisteminin kurulması, (d) Teknoloji transferinde güvenlik kaygıları ile kalkınma hedeflerini dengeleyen protokollerin geliştirilmesi, (e) Uluslararası hukuk uyumsuzluklarının çözümünde arabuluculuk mekanizmalarının güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Orta vadeli hedefler, bölgesel güvenlik ortaklıklarının geliştirilmesi, silahsızlanma ve silah kontrolü rejimlerinin güncellenmesi, ekonomik karşılıklı bağımlılığın istikrara katkısını artıracak düzenlemelerin yapılmasını içermektedir.

Uzun vadeli öneriler (7-15 yıl): (a) Küresel yönetim yapılarının temsil adaletini sağlayacak şekilde reforma tabi tutulması, (b) Yapay zekâ ve otonom silah sistemlerinin uluslararası denetimini sağlayacak kurumsal yapıların oluşturulması, (c) Uzay güvenliği rejiminin çok kutuplu güç dengelerini yansıtacak şekilde yeniden tasarlanması, (d) Küresel sağlık güvenliği mimarisinin pandemi hazırlığı ve müdahale kapasitelerinin güçlendirilmesi, (e) İklim adaleti mekanizmalarının gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki sorumluluk paylaşımını dengeleyecek şekilde kurgulanması planlanmaktadır. Uzun vadeli stratejik amaçlar ise küresel yönetim yapılarının demokratikleştirilmesi, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin güvenlik politikalarıyla bütünleştirilmesi ve uluslararası hukuk sisteminin etkinliğinin artırılmasına odaklanmaktadır.

Akademik topluluk için öncelikli önerimiz, paradigma merkezli araştırma yaklaşımlarının ötesine geçerek metodolojik çoğulculuğu benimseyen çalışmaların teşvik edilmesidir. Gelecek araştırmalar için spesifik önerilerimiz: (a) Reel idealizm çerçevesinin Güney-Güney işbirliği bağlamında test edilmesi, (b) Dijital diplomasi araçlarının güç-değer dengesine etkilerinin ampirik analizi, (c) Hibrit savaş konseptinin aydınlanmış ulusal çıkar perspektifinden yeniden değerlendirilmesi, (d) Bölgesel güç merkezlerinin (BRICS, ASEAN, Afrika Birliği) işlevsel kurumsallaşma kapasitelerinin karşılaştırmalı analizi, (e) Post-pandemi döneminde küresel dayanışma mekanizmalarının etkinlik değerlendirmesi, (f) Kuantum teknolojilerinin uluslararası güvenlik dengelerine etkilerinin senaryolaştırılması önerilmektedir. Reel idealizmin kavramsal çerçevesinin spesifik politika alanlarında test edilmesi kritik önem taşımaktadır. Özellikle siber güvenlik, iklim değişikliği, küresel sağlık yönetimi ve teknoloji düzenlemesi gibi yeni ortaya çıkan alanlarda bu yaklaşımın uygulanması, teorik çerçevenin açıklayıcı gücünün değerlendirilmesi açısından önemlidir.

Uygulayıcılar ve yöneticiler için temel önerimiz, aydınlanmış ulusal çıkar anlayışının operasyonel hale getirilmesidir. Diplomatik uygulama rehberi olarak: (a) Müzakere stratejilerinde "kazan-kazan" senaryolarının güç asimetrisini dikkate alarak geliştirilmesi, (b) Kriz yönetiminde erken uyarı sistemlerinin normatif göstergelerle zenginleştirilmesi, (c) Kamu diplomasisinde yumuşak güç araçlarının sert güç kapasiteleriyle koordineli kullanımı, (d) Ekonomik yaptırımların insani istisna mekanizmalarıyla dengelenmesi, (e) Güvenlik işbirliğinde şartlılık ilkelerinin esneklikle uygulanması önerilmektedir. Bu, dar tanımlı ulusal çıkarların uzun vadeli ve karşılıklı bağımlılığı dikkate alan perspektiflerle yeniden formüle edilmesini gerektirmektedir. Güç-değer dengesi ilkesi çerçevesinde, güç kullanımının normatif kısıtlamalar ve kurumsal düzenlemeler tarafından şekillendirilmesi önerilmektedir. İşlevsel kurumsallaşma yaklaşımı doğrultusunda, kurumsal tasarımda idealist hedeflerle realist kısıtlamaların dengelenmesi, kurumların hem etkinliğini hem de meşruiyetini artıracak reform stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Çalışmamızın metodolojik sınırlılıklarının bulgular üzerindeki etkileri şu şekilde değerlendirilmektedir: Nitel yöntemin genelleme gücü, reel idealizm çerçevesinin farklı bağlamlarda test edilmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Bu sınırlılık, gelecek araştırmaların nicel yöntemlerle desteklenmesi ve karma yöntem tasarımlarının benimsenmesi yoluyla aşılabılır. Batı merkezli literatür ağırlığı, Asya, Afrika ve Latin Amerika deneyimlerinin yetersiz temsili anlamına gelmekte, bu durum kavramsal çerçevenin evrensellik iddiasını zayıflatmaktadır. Zamansal odağın Soğuk Savaş sonrası döneme yoğunlaşması, tarihsel döngülerin ve uzun vadeli kalıpların gözden kaçırılması riskini taşımaktadır. Çalışmamızın metodolojik sınırlılıkları öncelikle nitel araştırma yönteminin doğasından kaynaklanan genelleme gücünü içermektedir. İçerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilen teorik çerçeve geliştirme süreci, ampirik testlerle desteklenmediği için önerilen kavramsal araçların farklı bağlamlardaki geçerliliği henüz test edilmemiştir.

Bu sınırlılıkların bulgular üzerindeki olası etkileri, önerilen kavramsal çerçevenin farklı kültürel bağlamlarda, alternatif tarihsel dönemlerde ve değişen güç yapılandırmaları altında test edilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Spesifik test alanları olarak: (a) Otoriter kapitalizm modellerinde (Çin, Rusya) reel idealist ilkelerin uygulanabilirliği, (b) Mikro devletlerin (Singapur, İzlanda) güç-değer dengesi stratejileri, (c) Bölgesel hegemonların (Hindistan, Brezilya) aydınlanmış ulusal çıkar tanımlamaları, (d) Çatışma sonrası toplumlarda (Ruanda, Bosna) işlevsel kurumsallaşma süreçleri, (e) Dijital otoriter rejimlerde normatif meşruiyet arayışları incelenmelidir. Özellikle orta büyüklükteki devletlerin dış politika stratejilerinde reel idealist ilkelerin nasıl hayata geçirilebileceği, otoriter rejimlerle demokratik devletler arasındaki etkileşimlerde bu yaklaşımın uygulanabilirliği ve gelişmekte olan teknolojilerin uluslararası ilişkiler üzerindeki dönüştürücü etkilerinin reel idealist perspektifle nasıl analiz edilebileceği gibi sorular, gelecek araştırmaların odaklanması gereken kritik alanları oluşturmaktadır.

Gelecekteki çalışmalar için öncelikli araştırma soruları şunları içermektedir: Reel idealist yaklaşımın otoriter kapitalizm modelleri ile liberal demokratik sistemler arasındaki rekabette nasıl bir analitik çerçeve sunabileceği; yapay zekâ, kuantum bilgisayar ve biyoteknoloji gibi yıkıcı teknolojilerin uluslararası güç dağılımı üzerindeki etkilerinin bu perspektifle nasıl değerlendirilebileceği; iklim değişikliği azaltma çabalarının ulusal güvenlik öncelikleri ile nasıl uzlaştırılabileceği ve bölgesel bütünleşme süreçlerinde egemenlik kaygıları ile uluslar-üstü yönetim gereklilikleri arasındaki gerilimin nasıl yönetilebileceği konularıdır.

Araştırmamızın teorik boşlukları doldurma potansiyeli şu alanlarda yoğunlaşmaktadır: (a) Post-kolonyal perspektiflerin reel idealizm çerçevesine entegrasyonu, (b) Feminist uluslararası ilişkiler teorisinin güç-değer dengesi kavramına katkıları, (c) Eleştirel güvenlik çalışmalarının aydınlanmış ulusal çıkar tanımına getireceği derinlik, (d) Yeşil teori yaklaşımlarının işlevsel kurumsallaşma modellerine etkisi, (e) Dijital çağ teorilerinin klasik güç tanımlarını dönüştürme kapasitesi. Bu teorik açılımlar, reel idealizmin açıklayıcı gücünü artırarak disipline daha kapsamlı katkı sunmasını sağlayacaktır.

Bu çalışmadan türetilen yeni kavramsal katkılar arasında "doğru yönlendirilmiş çok taraflılık", "normatif gerçekçilik" ve "uyarlanabilir kurumsallaşma" yer almaktadır. Doğru yönlendirilmiş çok taraflılık, değişken geometri koalisyonlar oluşturarak, farklı konularda farklı aktör gruplarının işbirliği yapmasını öngörmektedir. Normatif gerçekçilik, güç kullanımının meşruiyet üretme kapasitesiyle doğru orantılı olduğunu savunarak, etik sınırlamaların stratejik avantaj sağladığını göstermektedir. Uyarlanabilir kurumsallaşma, kurumların sabit yapılar yerine öğrenen organizmalar olarak tasarlanmasını, değişen koşullara yanıt verebilme kapasitelerinin sürekli güncellenmesini gerektirmektedir. Doğru yönlendirilmiş çok taraflılık, idealist çok taraflılığın evrensel norm dayatma eğilimlerinden kaçınırken realist iki taraflılığın dar odağını aşan bir işbirliği modeli önermektedir.

Çalışmamızın disiplin içindeki konumu açısından, İngiliz Okulu'nun "uluslararası toplum" kavramı, liberal kurumsalcılığın "karmaşık karşılıklı bağımlılık" teorisi ve sosyal inşacılığın normatif dönüşüm vurgusu ile benzer kaygıları paylaşmakla birlikte, realist güç politikalarının idealist perspektifle nasıl etkin bir şekilde dönüştürülebileceğine daha özel bir odaklanma sunmaktadır. Reel idealizmin özgün katkısı, bu yaklaşımların sentezinden öte, güç ile değerlerin karşılıklı kurucu ilişkisini teorize etmesidir. Bu ilişki, ne güce indirgenebilir ne de değerlere; her ikisinin diyalektik etkileşimi yeni bir ontolojik gerçeklik üretmektedir.

Kültürler arası uygulanabilirlik açısından, reel idealist ilkelerin farklı kültürel bağlamlarda nasıl tezahür edebileceği kritik önem taşımaktadır. Konfüçyüsçü uyum felsefesinin güç-değer dengesine, Ubuntu dayanışma anlayışının aydınlanmış ulusal çıkara, İslami adalet kavramının işlevsel kurumsallaşmaya sunabileceği katkılar, reel idealizmin evrenselleşme potansiyelini göstermektedir. Bu kültürel zenginlik, Batı merkezli teorik hegemonyanın aşılmasına ve gerçek anlamda küresel bir uluslararası ilişkiler teorisinin geliştirilmesine olanak tanımaktadır.

Teknolojik dönüşümün uluslararası ilişkiler üzerindeki değiştirici etkileri, reel idealist perspektif için hem zorluklar hem de fırsatlar sunmaktadır. Siber uzayın egemenlik tanımlarını bulanıklaştırması, yapay zekânın karar alma süreçlerini hızlandırması, kuantum hesaplamanın kriptografi (bilgi ve iletişimin gizliliğini, bütünlüğünü ve

doğruluğunu sağlamak amacıyla matematiksel yöntemlere dayalı şifreleme ve doğrulama tekniklerini inceleyen bilim dalı) güvenliğini tehdit etmesi, biyoteknolojinin insan güvenliği tanımlarını genişletmesi ve uzay teknolojilerinin yeni rekabet alanları açması, reel idealizmin dinamik uyarılma kapasitesini test etmektedir. Bu teknolojik devrim, aydınlanmış ulusal çıkar kavramının sürekli güncellenmesini, güç-değer dengesinin yeniden kalibrasyonunu ve işlevsel kurumsallaşmanın çevik dönüşümünü gerektirmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma üç temel düzeyde katkı sunmaktadır: Teorik düzeyde, paradigmatik kısır döngüyü aşan diyalektik sentez yaklaşımı; metodolojik düzeyde, nitel içerik analizinin sistematik literatür taramasıyla birleştirilmesi; pratik düzeyde, somut politika önerilerinin zaman dilimlerine göre yapılandırılması. Bu üç düzeyli katkı, uluslararası ilişkiler disiplininin hem akademik derinliğini artırmakta hem de politika yapıcılara uygulanabilir yol haritası sunmaktadır.

Bu çalışma, uluslararası ilişkiler disiplindeki paradigmatik tartışmalara özgün katkı sağlamakta ve çağdaş uluslararası zorluklara daha bütünsel yaklaşımlar geliştirilmesi gerekliliğini göstermektedir. Reel idealizmin kavramsal çerçevesi, teorik titizlik ile pratik uygulanabilirliği uzlaştırarak uluslararası ilişkiler disiplinine ayırt edici katkı sunma potansiyeli taşımaktadır. "Olan" ile "olması gereken" arasındaki ebedi gerilimi çözmek için sunulan bu doğru yönlendirilmiş ve denge odaklı yaklaşım, gelecekte daha barışçıl, adil ve sürdürülebilir bir uluslararası düzen inşa etme çabalarına hem teorik hem de pratik katkılar sunabilecek niteliktedir. Reel idealizm, yirmi birinci yüzyılın belirsizliklerinde yol gösterici bir pusula, karmaşık sorunlarına çözüm üreten bir araç seti ve daha iyi bir dünya hayaline giden yolda sağlam bir köprü olma iddiasındadır. Bu sentez yaklaşımının başarısı, nihai olarak ampirik testlere ve gerçek dünya uygulamalarında kanıtlanan etkinliğe bağlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acharya, A. (2008). *Whose ideas matter? Agency and power in Asian regionalism*. Cornell University Press.
- Acharya, A. (2018). *The end of American world order* (2nd ed.). Polity Press.
- Adams, K. R. (2003). Attack and conquer? International anarchy and the offense-defense-deterrence balance. *International Security*, 45-83.
- Allison, G., & Blackwill, R. (2020). *Lee Kuan Yew: The grand master's insights on China, the United States, and the world*. MIT Press.
- Allison, H. E. (1990). *Kant's theory of freedom*. Cambridge University Press.
- Alordiah, C. O., & Oji, J. (2024). Theoretical sampling strategies in qualitative interviews: Enhancing data richness and theoretical saturation. *NIU Journal of Social Sciences*, 10(2), 181-191.
- Ambrosius, L. E. (2002). *Wilsonianism: Woodrow Wilson and his legacy in American foreign relations*. Palgrave Macmillan.
- Anderson, P. (2017). *The antinomies of Antonio Gramsci*. Verso.
- Anderson, B. (1993). *Hayali cemaatler: Milliyetçiliğin kökenleri ve yayılması* (İ. Savaşır, Çev.). Metis Yayınları.
- Applebaum, A. (2024). *Autocracy, Inc.: The dictators who want to run the world*. Doubleday.
- Arpalier, Ö. (2018). İngiliz okulu ve uluslararası toplum kavramı: Bull'un anarşik toplum analizi. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 6(2), 243-261. <https://doi.org/10.14782/ipsus.445789>
- Atatorun, M. (2023). Uluslararası İlişkilerde Etik Normlar: Geniş Bir Kuramsal Haritalandırma. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi (İKTİSAD)*, 8(20), 105-124.
- Avcı, Y., & Arslantaş, E. (2025). Pozitivizm ve Post-Pozitivizm Kışkacında Uluslararası İlişkiler. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (38), 156-183.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Baylis, J., Smith, S., & Owens, P. (2023). *The globalization of world politics: An introduction to international relations* (9th ed.). Oxford University Press.
- Bazeley, P., & Jackson, K. (2013). *Qualitative data analysis with NVivo* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Bilgin, P. (2020). *Regional security in the Middle East: A critical perspective*. Routledge.
- Bull, H. (2012). *The anarchical society: A study of order in world politics* (4th ed.). Columbia University Press.
- Burr, V. (2015). *Social constructionism* (3rd ed.). Routledge.

- Buzan, B., & Lawson, G. (2021). *The global transformation: History, modernity and the making of international relations*. Cambridge University Press.
- Carr, E. H. (2016). *The twenty years' crisis, 1919-1939: An introduction to the study of international relations* (Reissue ed.). Palgrave Macmillan.
- Cooper, J. M. Jr. (2001). *Breaking the heart of the world: Woodrow Wilson and the fight for the League of Nations*. Cambridge University Press.
- Cox, R. W., & Schechter, M. G. (2002). *The political economy of a plural world: Critical reflections on power, morals and civilization*. Routledge.
- Çifçi, O. (2024). Güvenlik Paradigmasının Dönüşümü ve 21. Yüzyılda Uluslararası Güvenliğin Yeni Gündemi. *Liberal Düşünce Dergisi*, (113), 143-170.
- Delmas, C., & Aas, S. (2018). Sexual reorientation in ideal and non-ideal theory. *Journal of Political Philosophy*, 26(4), 1-23.
- Duffy, J. D. (2020). A primer on integral theory and its application to mental health care. *Global Advances in Health and Medicine*, 9, 2164956120952733, 1-12.
- Dunne, T., & Reus-Smit, C. (Eds.). (2017). *The globalization of international society*. Oxford University Press.
- Edhlund, B., & McDougall, A. (2018). *NVivo 12 essentials*. Lulu.com.
- Eminoğlu, A., & Köse, B. (2022). Liberal Barış İnşası ve Geleneksel Çatışma Çözme Yaklaşımlarının Hibrit Barış Modeli Oluşturma Potansiyeli: Ubuntu Üzerine Bir Değerlendirme. *Gazi Akademik Bakış*, 15(30), 203-223.
- Farrell, H., & Newman, A. L. (2019). *Weaponized interdependence: How global economic networks shape state power*. Yale University Press.
- Finnemore, M. (1996). *National interests in international society*. Cornell University Press.
- Foucault, M. (1995). *Discipline and punish: The birth of the prison* (A. Sheridan, Trans.). Vintage Books.
- Fukuyama, F. (1992). *The end of history and the last man*. Free Press.
- Gilpin, R., & Gilpin, J. M. (2001). *Global political economy: Understanding the international economic order*. Princeton University Press.
- Guest, G., MacQueen, K. M., & Namey, E. E. (2012). *Applied thematic analysis*. SAGE Publications.
- Held, D., & Roger, C. (Eds.). (2013). *Global governance at risk*. Polity Press.
- Hopkin, J. (2010). The comparative method. In *Theory and methods in political science* (3rd ed., pp. 285-307).
- Huntington, S. P. (1993). The clash of civilizations? *Foreign Affairs*, 72(3), 22-49.
- <https://mymission.lamission.edu/userdata/tabakijp/docs/Fall%202017/Pols%202%20Section%2022198/Articles/Huntington-Clash.pdf>
- Hurd, I. (2021). *International organizations: Politics, law, practice* (4th ed.). Cambridge University Press.
- Ikenberry, G. J. (2020). *A world safe for democracy: Liberal internationalism and the crises of global order*. Yale University Press.
- Jervis, R. (2017). *How statesmen think: The psychology of international politics*. Princeton University Press.
- Jordana, J., Holesch, A., Schmitt, L., Roger, C., Tokhi, A., Otteburn, K., ... & Marx, A. (2024). Institutional transformations of global governance—key challenges for international organisations. *International Review of Public Policy*, 6(6: 3), 1-20.
- Katzenstein, P. J. (1996). *The culture of national security: Norms and identity in world politics*. Columbia University Press.
- Keohane, R. O. (1984). *After hegemony: Cooperation and discord in the world political economy*. Princeton University Press.
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (2011). *Power and interdependence* (4th ed.). Longman.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Krieg, A. (2025). The war in Gaza, the decline of US leadership and the emergence of a networked regional order. *Mediterranean Politics*, 30(4), 892-901.

- Kristensen, P. M., & Wæver, O. (2024). The realism-idealism debate in the International Studies Conference, 1933–1937. *Security Studies*, 33(4), 573-606.
- Kürüm, R. S. (2021). Uluslararası ilişkilerde nitel yöntemlerle makale yazımı: Vaka analizi ve incelikleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42), 149-169.
- Lake, D. A. (2011). Why “isms” are evil: Theory, epistemology, and academic sects as impediments to understanding and progress. *International Studies Quarterly*, 55(2), 465-480.
- Li, X., & Kraslawski, A. (2004). Conceptual process synthesis: Past and current trends. *Chemical Engineering and Processing: Process Intensification*, 43(5), 589-600.
- Louden, R. B. (2000). *Kant's impure ethics: From rational beings to human beings*. Oxford University Press.
- Mansfield, E. D., & Rudra, N. (2021). Embedded liberalism in the digital era. *International Organization*, 75(2), 558–585.
- Marcuse, H. (1954 [1941]). *Reason and revolution: Hegel and the rise of social theory*. Oxford University Press.
- McTaggart, J. M. E. (1964 [1910]). *Studies in the Hegelian dialectic*. Russell and Russell Inc.
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The tragedy of great power politics*. W. W. Norton & Company.
- Mearsheimer, J. J. (2018). *The great delusion: Liberal dreams and international realities*. Yale University Press.
- Metin, O., & Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 273-294.
- Morgenthau, H. J. (1985). *Politics among nations: The struggle for power and peace* (6th ed.). Knopf.
- Navari, C. (2021). *The international society tradition: From Hugo Grotius to Hedley Bull*. Palgrave Macmillan.
- Nye, J. S. (2011). *The future of power*. PublicAffairs.
- Oatley, T. (2018). *International political economy* (6th ed.). Routledge.
- O'Neill, K. (2017). *The environment and international relations* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Onuf, N. G. (2012). *World of our making: Rules and rule in social theory and international relations*. Routledge.
- Organski, A. F. K. (1958). *World politics*. Alfred A. Knopf.
- Organski, A. F. K., & Kugler, J. (1980). *The war ledger*. University of Chicago Press.
- Öniş, Z., & Uluyol, Y. (2024). Middle powers between the West and the “Rest”: Turkey during the Russian war on Ukraine. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5-25.
- Parent, J. M., & Rosato, S. (2015). Balancing in neorealism. *International Security*, 40(2), 51-86.
- Rickard, S. J. (2024). International negotiations over the global commons. *The Review of International Organizations*, 1-23.
- Rumelili, B., & Adıçömez, U. C. (2020). Uluslararası ilişkilerde kimlik-güvenlik ilişkisine dair yeni bir paradigma: Ontolojik güvenlik teorisi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 17(66), 23-39.
- Seo, Y. (2023). The shift in power distribution and its influence on the law of the sea. *University of Pennsylvania Journal of International Law*, 45(1), 1-43.
- Sterling-Folker, J. (2002). Realism and the constructivist challenge: Rejecting, reconstructing, or rereading. *International Studies Review*, 73-97.
- Sterling-Folker, J. (2013). *Making sense of international relations theory*. Lynne Rienner Publishers.
- Tokatlı, S. G. (2023). Yeni Dünya Düzeninde Değişen Dinamiklerin Küresel Politikaya Etkisi. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 902-929.
- Varel, A., & Kartal, M. (2025). Bahçeli ve Akşener'in NATO ve AB'ye dair söylemlerinin içerik analizi. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 24(2), 1-49.
- Viotti, P. R., & Kauppi, M. V. (2019). *International relations theory* (6th ed.). Longman.
- Walt, S. M. (2018). *The hell of good intentions: America's foreign policy elite and the decline of U.S. primacy*. Farrar, Straus and Giroux.
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. Addison-Wesley.

- Watson, A. (2009). *The evolution of international society: A comparative historical analysis* (Reissue ed.). Routledge.
- Weiss, T. G., & Wilkinson, R. (2019). *Rethinking global governance*. Polity Press.
- Weiss, T. G., & Wilkinson, R. (Eds.). (2023). *International organization and global governance* (3rd ed.). Routledge.
- Wendt, A. (1999). *Social theory of international politics*. Cambridge University Press.
- Woiceshyn, J., & Daellenbach, U. (2018). Evaluating inductive vs deductive research in management studies: Implications for authors, editors, and reviewers. *Qualitative Research in Organizations and Management: An International Journal*, 13(2), 1-28.
- Yalvaç, F. (2013). Tarihsel sosyoloji ve uluslararası ilişkiler: Jeopolitik, kapitalizm ve devletler sistemi. *Uluslararası İlişkiler*, 10(38), 3–28.
- Zakaria, F. (2021). *Ten lessons for a post-pandemic world*. W. W. Norton & Company.